

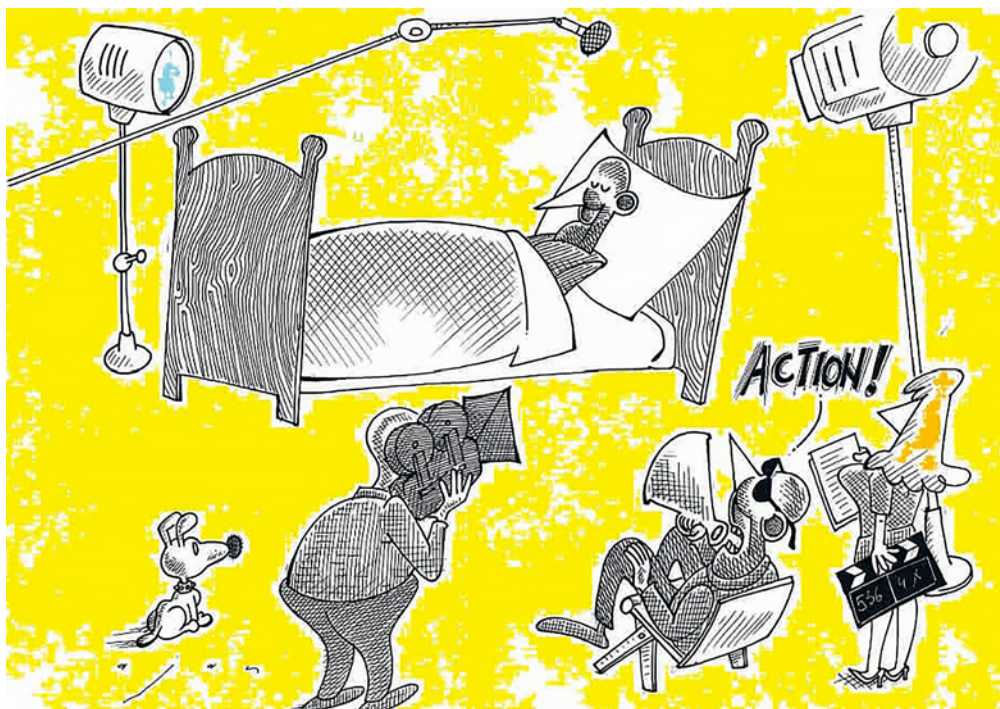
BOŠNJAČKI GLAS

INFORMATIVNO GLASILO BNZH

SRPANJ/KOLOVOZ 2026.

BROJ 97

ISSN: 1846-3215

Midhat Ajanović Ajan

RIJEČ UREDNIKA: Moj Josipe, pjevajmo * **DRAGAN BURSAČ:** Otišao je Josip Pejaković * **ZIJAH A. SOKOLOVIĆ:** Conja i ja u sudaru sa svijetom * **RADE ŠERBEDŽIJA:** Oni će meni, nema Conje * **JOSIP PEJAKOVIĆ:** On meni, nema Bosne * **SARAJEVO, 15. 9. 2025.** U Narodnom pozorištu upriličen hommage velikanu bh glumišta Josipu Pejakoviću * **SREBRENICA** „Kad vrijeme utihne“; Mimohodi sjećanja na Srebrenicu; Obilježavanja 31. godišnjice od genocida u Srebrenici * **ISTARSKE GONDŽE:** Glazbeni solsticij u Labinu; Festival bošnjačke kulture u srcu Istre; Više od 150 glasova otvorilo Pulski filmski festival * **CRIKVENICA:** Nagrade Grada Denisu Beganoviću i Darisu Dizdareviću * **SAMUDARIPEN:** Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve genocida * **NAJAVA:** II. međunarodni znanstveni simpozij Bosna i Hercegovina: Nacionalne manjine i dijaspora *

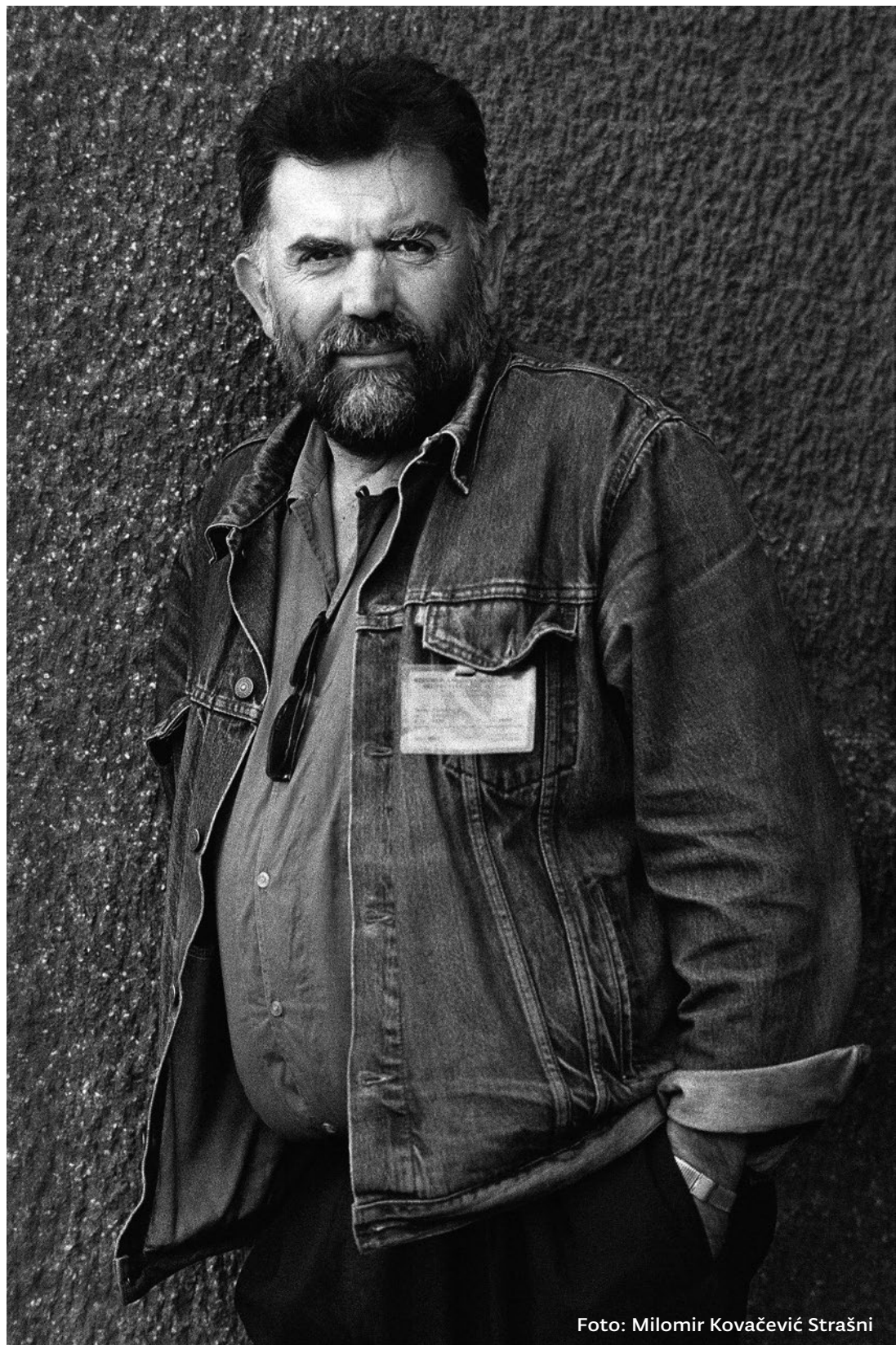

Foto: Milomir Kovačević Strašni

Moj Josipe, pjevajmo

P

Netko mi jednom dade broj telefona, veli de ti nazovi, Conja piše nove knjige i rekne mi taj, jal Ismet, Mile, Enes, promakne to nama koji slabo kontamo digitalni svijet. Elem, dogodi se i reknem onome s druge strane žice, *jeste li vi taj, onaj moj rek'o da vas mogu zvati*. Pita on, *a šta hoš ti*, nekako mi se ters taj gromki glas učini. Samo na tren, jer onda oko spomena Travnika i Plave vode, počnemo hegleniti. Bilo je to, ili nije baš tako bilo reknu, a meni u grlu

ona gvalja što se ne sastadosmo onomad. Reknem mu još i to da ćemo ovaj razgovor dobaciti do šire i važne medijske scene. Na to, Pejaković me, lijepo i obzirno, kako on zna, pošalje u onu stvar. *Jel ti znaš, bolan ne bio, šta se sve događa ovdje kod nas, kakva medijska scena, de ti prifatiti se onih mojih knjiga pa ćemo se naskoro čuti!*

I tako je i ostalo, promaklo je vrijeme sve do srpnja lani.

Conja, kako su ga zvali bliski, preselio je negdje gore, među one zvijezde čije svjetlo motrimo i danas, iako su poneke davno ugasle u dubinama svemira. Tako i on svijetli, iako ga na dunjaluku nejma.

Naprosto, on je *taki čoe*k.

Jednom je i ovako prozborio: „*Kako reče Derviš Sušić - Bosanac mora biti daleko najbolji da bi mu priznali prosječnost - tu bitku sam vodio cijelu karijeru da dokažem da sam u jednom najbolji. Bilo je boljih od mene u nečem drugom, ali u monodrami sam na neki način obilježio epohu, po mišljenju gotovo svih kritičara, pa i kolega.*“

U svojim je posljednjim nastupima u medijima, početkom srpnja 2025. podsjetio na svoje nastojanje da himna BiH dobije tekst, jer *dan danas imamo himnu na koju svi šutimo*. Kazao je da su tadašnji, a i sadašnji parlamentarci, *jedino disciplinirani kad moraju ustati, prije svake sjednice parlamenta, da odslušaju himnu, a šute*.

I ondašnja himna *Hej Slaveni*, rekao je, u svom zadnjem stihu *imala je kletvu, dakle, proklet bio izdajica svoje domovine*. „*A mi danas imamo himnu na koju svi šutimo, ko da smo mutavi. A zašto je tako? Zato što nemamo domovinu. Nemamo ni koga da kunemo.*“

Tako je u nekoliko navrata, u televizijskim nastupima otpjevao svoj tekst kao prijedlog za himnu: **Krajina i Una, Posavina sva / Podrinje i Semberija, pjevaju / Vlašić, Romanija, Igman, Kozara / Velež, Ivan, Zelengora, pjevaju / Njeno more i jezera, pjevaju / Drina Sava i Neretva, pjevaju / To je naša zemlja, davno poznata / Nek svi u njoj sretno žive, pjevajmo / Bosno i Hercegovino, pjevajmo.**

IMPRESSUM

BOŠNJAČKI GLAS Informativno glasilo Bošnjačke nacionalne zajednice Hrvatske ISSN: 1846-3215 • Izdavač **Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske** • Za izdavača **Adis Keranović** • Glavni i odgovorni urednik **Bosiljko Domazet** • Zamjenici glavnog urednika **Sead Berberović, Mirela Čaušević** • Fotografije **Ognjen Karabegović, Nikola Šolić** • Dizajn **Damir Bračić i Andrija Mudnić** • Prijelom i Tisak **Grafomark d.o.o., Zagreb** • Naklada 600

Tiskano uz financijsku potporu iz Državnog proračuna RH posredovanjem Savjeta za nacionalne manjine. Tekstovi izražavaju stavove autora, a ne redakcije ili nakladnika. Svoje radove, tekstove i fotografije šaljite na mail **bosnjackiglas@gmail.com** Posjetite **www.bnzh.hr** i **FB Bosnjacki glas**.

Dragan Bursać:

Otišao je Josip Pejaković

Foto: Ognjen Karabegović

Otišao je čovjek koji je u glasu nosio Bosnu i Hercegovinu, a u riječima iskonski, suri prkos. Prkos Tjentišta i Sutjeske, prkos sjena Jasenovca, prkos Ahmića i Srebrenice. Prkos svih onih koji su kroz ovu zemlju prošli ranjeni, ali uspravni, izudarani, ali nepokoreni. Prkos onih koji znaju da se sa dostojanstvom ne pregovara.

I sad, kad je taj glas utihnuo, nije nastala obična tišina. Nastala je rupa u prostoru i vremenu. Pukotina kroz koju se vidi koliko je malo takvih ljudi ostalo. Koliko je malo onih koji su znali opisati Bosnu bez zadrške, bez kalkulacije, bez straha da će nekome zasmetati.

Pejaković nije bio glumac u uobičajenom smislu te riječi. Nije nosio maske da bi sakrio lice. On ih je skidao drugima. Njegova scena nije bila pozornica omeđena kulisama, nego život sam po sebi. Igralo se pred ljudima koji su znali šta znači izgubiti, šta znači ostati, šta znači preživjeti. Njegova riječ nije bila naučena. Bila je proživljena.

Kad bi izašao pred publiku, nije donosio tekst. Donosio je presudu. Donosio je svjedočenje. Donosio je teret historije i istinu koju

Б

До

и

niko drugi nije htio ili smio izgovoriti. U njegovim monodrama-ma nije bilo distance između glumca i čovjeka. Tu se govorilo iz stomaka, iz rane ove zemlje same.

Rečenica "On meni nema Bosne" nije bila umjetnička figura. To je bio zavjet. To je bio krik protiv brisanja, protiv cijepanja, protiv svih onih koji su mislili da se ova zemlja može razdijeliti kao plijen. U toj jednoj rečenici sabrano je više istine nego u hiljadama stranica političkih programa.

Njegov glas je bio glas onih koje niko ne pita. Glas radnika, seljaka, prognanih, zaboravljenih. Glas onih koji su preživjeli logore i ro-vove, a poslije toga morali slušati kako im neko objašnjava šta se desilo. Taj glas nije bio lijep u estetskom smislu. Bio je istinit. A istina rijetko zvuči uglađeno.

Zato je bio potreban i neophodan. Zato je bio nezamjenjiv. I zato je bio mnogima smetnja.

Smetnja svima koji su ovu zemlju pretvarali u političku trgovinu. Smetnja svima koji su pokušavali izjednačiti krvnika i žrtvu. Smetnja svima koji su godinama učili narod da zaboravi, da sagne glavu, da pristane na poniženje kao na normalno stanje.

Takvi ljudi se ne uklapaju. Takvi ljudi ne dobijaju nagrade koje dijele oni što su odavno prodali i sebe i sve oko sebe. Takvi ljudi ponekad završavaju na marginama, u tišini, u zaboravu koji im drugi pokušavaju nametnuti.

Ali taj zaborav nikad ne uspije do kraja.

Jer riječ koja je izgovorena iz istine ne nestaje. Ona ostaje da lebdi, da odzvanja, da podsjeća. I kad se učini da je sve utihnulo, ta riječ se vrati kao savjest.

Pejaković je bio savjest ove zemlje.

Ne ona salonska, deklarativna savjest koja se uključi kad treba dati izjavu za medije. Bio je ona unutrašnja, bolna savjest koja ne da čovjeku da zaspi. Koja ga podsjeća šta je bilo i šta se ne smije ponoviti.

U njegovom govoru živjela je cijela jedna Bosna i Hercegovina. Ona iz čaršija i mahala, iz rudnika i fabrika, iz rovova i izbjegličkih kolona. Ona koja zna da se život ne mjeri udobnošću nego dostojanstvom.

I zato danas, kad njega nema, ova zemlja izgleda ogoljenije nego juče. Kao kuća u kojoj su ostali zidovi, ali je nestao onaj koji je znao šta znači biti domaćin. Kao prostor u kojem riječi gube težinu jer nema onoga ko ih izgovara sa punom odgovornošću.

Ovo nije običan odlazak. Ovo je gubitak pravca.

U vremenu u kojem se istina razvlači kao žvaka, u kojem se zločinci pretvaraju u heroje, u kojem se žrtve prebrojavaju kao izborni materijal, Pejaković je stajao uspravno. Bez kompromisa. Bez povlačenja. Bez potrebe da bude prihvaćen od onih koji su davno izgubili svaki kriterij.

Takva pozicija ima cijenu. I on ju je platio.

Ali je ostavio nešto što nema cijenu. Ostavio je riječ koja ne može biti kupljena. Ostavio je primjer koji ne može biti poništen. Ostavio je trag koji ne može biti izbrisan.

Zato njegov odlazak boli dublje nego što bi to bila puka smrt jednog umjetnika. Ovdje se radi o kraju jedne linije otpora. O kraju jednog kontinuiteta u kojem je postojala jasna razlika između istine i laži, između dobra i zla.

Danas ta linija izgleda tanje nego ikad.

I zato odgovornost ostaje na onima koji su ga slušali, koji su ga razumjeli, koji su znali o čemu govori. Odgovornost da se ta riječ ne zaboravi. Da se ne pusti da potone u buku dnevnopolitičkih laži i jeftinih patriotizama.

Jer kad se zaboravi takav glas, tada više nema ko da podsjeti.

Otišao je Josip Pejaković.

A Bosna i Hercegovina danas je siromašnija za jednog velikog čovjeka, za jednog svjedoka, za jednu savjest.

Neka mu je laka ova naša, zajednička, krvavo voljena zemlja.

I hvala mu.

Za sve.

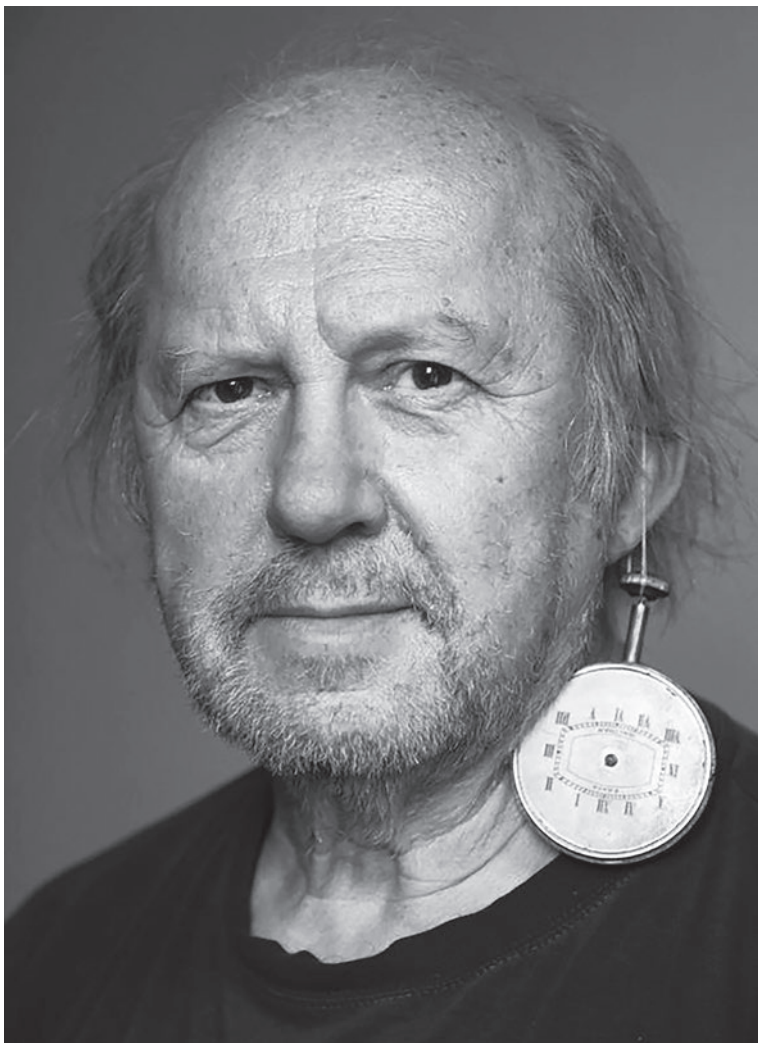
(19. 4. 2026.)

Zijah A. Sokolović:

Conja i ja u sudaru sa svijetom

Dramski studio, pri Festivalu malih i eksperimentanih scena Jugoslavije je osnovan u Sarajevu kao pokušaj da se stvori generacija novih mladih, a školovanih glumaca. Osnivač JURISLAV KORJENIĆ. Taj sam dramski studio, kao prva generacija, upisao 1966. i završio 1969. godine. CONJA, JOSIP PEJAKOVIĆ, bio je druga generacija tog Dramskog studija. Došao je iz Travnika, kao poznati, malo ludi muzičar, vrlo talentiran, neobičan, iskren i prepun života.

Fotografije na str. 7–12: privatni arhiv Zijaha A. Sokolovića

Međutim, znaš kako to biva, ja sam prva generacija, a on je druga, šalim se. Ali nekako smo brzo uspostavili kontakt, puni znatiželje kuda nas vodi ovo kolektivno istraživanje pozorišta. I s mnogo, mnogo iskrene ljubavi do razumijevanja Glume. Bilo je to, vrlo, vrlo, interesantno zajedničko vrijeme. Te 68', '69, '70, pa onda dalje do 1975. i još dalje.

Poslije te burne 68', sloboda nam je kucala na oči, da ih otvaramo i gledamo svijet. A poezija, poezija je postala šarmantan dio tog gledanja svijeta oko nas. Postajala je i sastavni dio našeg odrastanja, ili sastavni dio našeg razmišljanja o umjetnosti i svijetu oko nas. Jer mi smo, ipak, u školi učili „šta je pjesnik htio da kaže“. 😊

Od generacije, kojoj smo pripadali, već smo izgrađivali malo, malo drugačiji odnos do razumijevanja svijeta. Razumijevanja svijeta kroz umjetnost pozorišta. I, vrlo bitno, poezijom gradili osjećaj do svakodnevice. Iz škole smo ponijeli „šta je pjesnik htio da kaže“, a sada u pozorištu šta je, recimo, Shakespeare „htio da kaže“. Ili slikari oko nas „šta su pričali svojim slikama“. Gdje i kako, „molimo vas“ možemo dobiti knjigu „Prazan prostor“, Pitera Bruka (Peter Brook) da vidimo „šta je i on htio da kaže“. I još dalje i dalje, šta je poezija „i šta pjesnici žele da kažu“, a mi vidimo u tako poredanim riječima. I po malo, sasvim malo, šta mi „glumci želimo da kažemo“. 😊

I tako smo mi, „budući umjetnici“ 😊 noćima šetali po pustim ulicama grada Sarajeva, ćutali, filozofirali, sanjali „šta bi Glumac htio da kaže“. I u nekom tom lutanju, Conja, ja i DUBRAVKO BIBA-NOVIĆ i SAFET PLAKALO, i EKREM DUPANOVIĆ i DRAGAN S. STEFANOVIĆ, postali smo i bili mala, mala, poetična osnova sanjanog sarajevskog pozorišta. Danas, ah, zaboravljena „mala osnova pozorišta u Sarajevu“, pa i šire. 😊

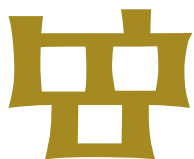
Zanesenost, znatiželja, ljubav koja je toliko iskrena i toliko bitna za vrijeme našeg odrastanja u gradu Sarajevu. Bilo je mnogo pjesnika, čiju poeziju smo učili i satima, satima recitovali i na „Sarajevskom poetskom maratonu“ u Templu (današnji BKC). Znalo se satima, satima, recitovati samo jedna pjesma nekog pjesnika koji ti se vrti u haosu glave. „Teubei – Nesuh“, MUSE ĆAZIMA ĆATIĆA, pokajanje jednog griješnog pjesnika. Ili, recimo, „Siro-tinjski kredenac“. Ah! Tada sam se i upoznao sa, za mene ludim i neobičnim i nesvakidašnjim pjesnikom, VUJICOM REŠINOM TUCIĆEM. Revolucionarnim pjesnikom, po malo kritikovanim i već, po malo, zabranjivanim. Vizualnim umjetnikom koji je postao i Conjin i moj kućni prijatelj. Njegova poezija je učinila da smo naše prijateljstvo, Conja, Dubravko, Safet, Ekrem, Dragan i ja, ozvaničili u grupu „PLEP“, to je za Vujicu Rešina Tucića značenje riječi „LIJEP“. „Hej, baš si PLEP!“ „Hm, kako si danas PLEP!“ „Ja sam, jesam, PLEP“. I čitava poezija mu je bila PLEP!

Od njegove nesvakidašnje, i tada i danas lude poezije, napravili smo pozorišnu predstavu „Jaje u čeličnoj ljusci“, a čitav projekt, (čuj projekat) smo nazvali „Proleterski teatar“. Premijeru smo imali na „Tribini mladih Novi Sad“, 25. 5. 1970. Prva predstava, naših krajeva, na Malom Sterijinom pozorju! Lude stihove u ludilu predstave govorili su i igrali ludi Conja i ludi Zijah, a obojica PLEP. Tako smo postali, jedan drugom, sastavni dijelovi naših života.

To je nas, Conju i mene, potpuno odvelo u „bolest od pozorišta“. Ta moć pozorišne predstave i naša glumačka moć u njoj, označila je

vrijednost naše glumačke prolaznosti. Dogodio nam se PLEP! Ili oboljeli smo od PLEP-a.

I „onda su“, kako zvuči lijepo, kao da je iz neke priče, i onda su Biban i Safet, a oni i sami pjesnici i u životu i u pozorištu, došli do objavljenog prijevoda fascinantne poezije „Maldororova pjevanja“ pod imenom autora COMTE DE LAUTRÉAMONTA. Bez velike književne tradicije, često kao proza ili dokument, pjesnik pjeva o „modernom, haotičnom čovjeku“, o „napuštenosti bespomoćnog djeteta u nemilosrdnom svijetu“, kao „preteča nadrealizma koji inspiriše duhovne pobunjenike“. Tačno kao da je Lautréamont mislio i na nas, na Conju, Bibana, Safeta, Ekrema i mene! To je djelo koje je mijenjalo svijet. „Literatura između poezije u dokumenta“. To je bila revolucija u svijetu. Pa revolucija u svjetovima grupe „PLEP“. (s pravim imenom ISIDORE DUCASSE, pseudonimom Comte de Lautréamont objavio Les Chants de Maldoror – Maldororova pjevanja)

Čitali smo zajedno „Maldororova pjevanja“. I svaki put, svaki put, poslije čitanja dugo smo ćutali. Nismo znali šta da radimo s tom neobičnom i teško razumljivom poezijom. Zato što u vremenu našeg pozorišnog odrastanja, u vremenu zanosa uspostavljanja i izgradnje naše zemlje Jugoslavije, ovaj oblik poezije-proze i nije bio baš prihvatljiv, niti popularan, niti dostupan običnim ljudima. Mislili smo da ta poezija-proza, pripada nekim drugačijim društvenim uređenjima, u kojima ima više „prostora“ za drugačiju umjetnost. I ne znam kako, ni kada, na našim burnim „plepovanjima“ odlučili smo da tog Lautréamonta „bacimo“ običnim ljudima u zagrljaj. Da tu poeziju recitujemo Conja i ja. Ali da je recitujemo u tramvaju! Kao „obični ljudi“ koji se voze u tramvaju i da, kao na glas „govore svoje misli“, a u stvari govore njegovu poeziju. Tako smo se i „plepovali“. Conja i ja smo naučili tekst. Ludilo. Ulazimo u tramvaj. Conja u prednji dio, ja u zadnji i po „režiji“ Bibana i Safeta, kada tramvaj krene da mi, svako za sebe, među putnicima, kao naglas govori „svoje misli“, a Lautréamontovu poeziju. Otprilike, da se sada sjetim, „moja krv prolazi kroz moje vene“, ili „ne znam kako da smrt vidim i prepoznam“. Ljudi su bili šokirani. Tada, baš, otuđenje“ i nije bilo tako popularno kao danas, da ljudi glasno pričaju sami sa sobom i još nešto, što se baš i ne razumije i nije baš normalno. Ljudi su se izmicali od nas „glumaca“, od Conje i mene. Komentarisali, vrijeđali, glasno negodovali, pa čak i fizički reagovali... Bilo je situacija da smo morali i izaći iz tramvaja, uz bujicu „poezije“ iznenađenih ljudi. Jer, tada, Conja i smo bili tek završeni mladi glumci Dramskog studija. Nije tada bilo televizije, niti društvenih mreža, tako da niko i nije mogao znati da smo glumci i još manje da bi mogli da nas „prepoznaju“.

Lautréamontova, Maldororova pjevanja u Maldororovom tramvaju!

Eksperiment s poezijom, s Conjom i samnom bio je hrabar pokušaj „koji nisu razumjeli“ građani koji su išli ili se vraćali sa posla, u punom tramvaju. Ali vrag Ekrem Dupanović, nije dozvolio da se avantura tako završi. Otišao je u Beograd, i iz hotela Jugoslavija, to je tada bilo kao da zoveš iz ureda predsjednika, zvao direktora Gradskog saobraćajnog u Sarajevu i autoritativno tražio „jedan tramvaj besplatno, da neki glumci, u njemu, izvedu fantastičnu predstavu, Maldororova pjevanja“. Ova riječ „pjevanje“ je otvorila vrata pozorištu! Dobio je tramvaj besplatno. A mi smo onda našu pozorišnu predstavu nazvali „Maldororov tramvaj“. Objavili smo da tramvaj slobodno „kruži po Sarajevu, od Baščaršije do Željezničke stanice i u njemu glumci, Conja i ja, recitujemo savremenu poeziju-prozu. Maldororova pjevanja u Maldororovom tramvaju! Nekoliko dana, po nekoliko sati, tramvaji su bili puni građana Sarajeva, gledalaca pozorišne predstave, oduševljenih idejom i hrabrošću ludih mladih umjetnika. Pazi, sjednu u tramvaj, nema čak ni karte, a besplatno, i gledaju i slušaju, nešto neobično. Skoro, pa ludo! Poeziju, koju vjerovatno ne bi ni čitali, a ovako su gledali u predstavi i mogli, preko Conje i mene, malo, malo razumjeti, snagu poezije. Mogu reći da smo prvi ili drugi u Evropi koji je od „Maldororovih pjevanja“ napravio predstavu. I to kakvu predstavu. Premijera je bila 3. 6. 1970. u Sarajevu, dakle!

Ta ljubav do pozorišta, Conju i mene, nas, potpuno je zaniijela, ali u najljepšem smislu.

I onda, kako to biva logično, kada se čovjek kreće glavom i tijelom, svašta vidi i upozna. Da je svijet veliki i u njemu je veliko pozorište. I našli smo i upoznali pjesnika, pisca, multimedijalnog umjetnika BRANKA ANDRIĆA ADRLA. Za Conju i mene, i za „PLEP“, ta poezija je bila, kako se kaže „na kraju svijeta“. ANAFORA (ponavljanje) je figura riječi u kojoj se jedna ili više riječi ponavljaju na početku svakog stiha. I tako je i pisao. Kaže se, tada suvremena moderna poezija. To su one pjesme, recimo, gdje se jedna riječ ili rečenica ponavlja, dvadeset, trideset puta. „Pustinsko polarni voz, kuda ideš kroz“? I tako se taj stih ponavlja trideset puta! I to je Conju i mene i nas „plepovalo“! Toliko oduševljenja u neobičnosti i u načinu razmišljanja, a tek u recitovanju i pokušaju glume. Ta poezija Andrlina mora biti predstava za dva glumca, mislili smo... I bila je!

Mi smo napravili pozorišnu predstavu. Nazvali smo je po jednom stihu koji se ponavlja četrdeset puta. „Ja sam mamin mali seksualac“. Ili stihovi, „Gdje si bila juče uveče u sedam sati i petnaest. U pozorištu. Dobro ti, a gdje sam bio ja. I ja sam bio u pozorištu minuta“. Ili „Da autobus nije zakočio, ja te ne bih video. Sad pošto sam te video, autobus može da otkoči“.

Conja i ja smo iznajmili dva mala motora, mopedu. Turirali smo iza scene, da se sve zapuši u sali. Onda smo ušli i vozili se po sceni, u krug. Onda recitovali. Ugasili motore, recitovali. Onda opet upalili motore, pravili krugove, dok nije postalo zagušljivo. Onda bi mi rekli, pauza. I bila je pauza, kao da je gotov prvi čin. Pauza. Pa opet isto u drugom činu. I poezija Andrlina. Bili smo mali, skromni, pozorišni stvaraoci. Premijera te predstave je bila 10. 5. 1971. u Sarajevu, a onda i u Novom Sadu i tako dalje i tako dalje...

I tako se „PLEP“ s vremenom razdijelio na Bibana, Safeta, Ekrema, Stefanovića, Conju i mene i svako ga je u zagrljaju nosio dalje.

A onda, kako bajka kaže, pozorište nas je i razdvojilo. On je otišao u Narodno pozorište u Sarajevu. A ja u Malo pozorište, poslije Kamerni teatar 55, isto u Sarajevu. Neka samoća me uhvatila, pa sam „Ex Ponto“ IVE ANDRIĆA, 1976. napravio kao diplomsku predstavu na tada nazvanoj Akademiji Scenskih Umjetnosti, opet u Sarajevu. Tada sam na sceni bio bez Conje, a valjda i on bez mene u svom svijetu pozorišta. Sretali smo se, opet u pozorištu. Igrali smo zajedno, kao pravi, profesionalni glumci u predstavi „Karamazovi“, DUŠANA JOVANOVIĆA u režiji ZVONETA ŠEDLBAUERA 12. 2. 1981, Kamerni teatar 55. U predstavi „Divlje meso“, GORANA STEFANOVSKE, u režiji DINE MUSTAFIĆA, Narodno pozorište u Sarajevu, premijera 13. 3. 2015. Sjećali smo se „plepovanja“ koje se zpatilo u nama.

On je krenuo putem svoje monodrame „Oj, živote“, a ja poslije njega svojim putem monodrame „Glumac...je glumac...je glumac“, svatko na svoj način, i iz svog ugla svijeta.

Valjda je tog PLEPA bilo previše u nama, pa smo morali da ga rasipamo, igrajući sami, po svijetu.

Mi smo do kraja, do njegove smrti bili i ostali prijatelji i prijatelji glumci. A Conja, Josip Pejaković bio je i ostao umjetnik. Bio je i ostao PLEP!

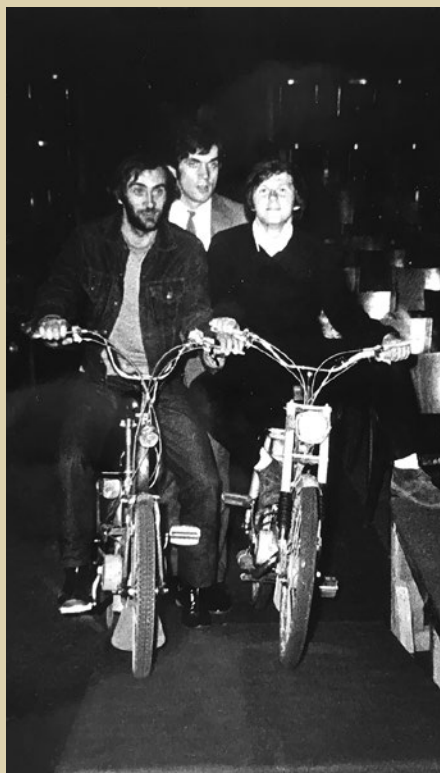
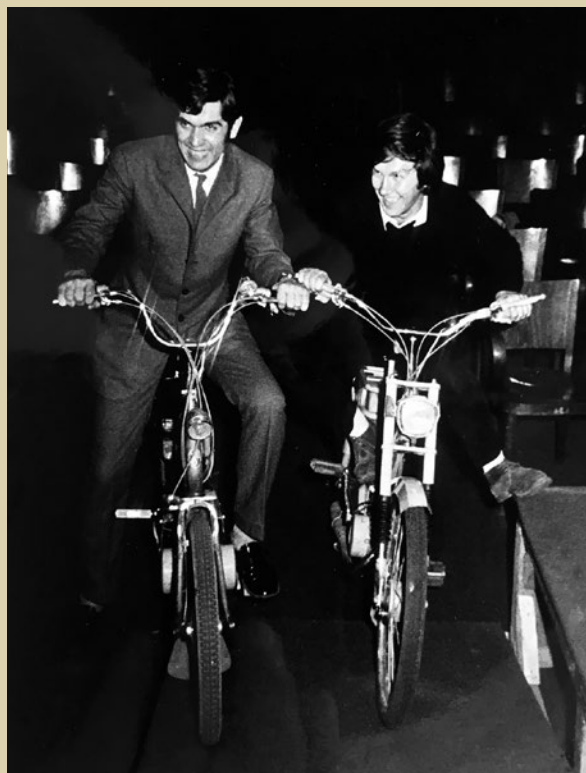
Grupa PLEP po Vujci Rešinu Tuciću. To je bilo 10. 5. 1971. predstava na poeziju Branka Andrića **Ja sam mamin mali seksualac**. I to je bila ludnica od njegove poezije: „Kako bi to bilo dobro, kad bi moje srce imalo automatski brisač za šoferšajbu. Pa da se na prvu kap kiše sam uključi i kad kiša prestane, on se isključi. O, kako bi to dobro bilo, kad bi moje srce moglo da ima jedan mali retrovizor. Pa da na miru pogledam i da pazim da netko svojim prednjim dijelom ne udari u moj zadnji dio.“

Jaje u čeličnoj ljusci, naslov pozorišne predstave, Vujica Rešin Tucić. A grupu koja je pravila tu predstavu nazvali smo Proleterski teatar, s obzirom da je Vujica pisao takvu vrstu poezije. Producenti su bili Josip Pejaković, Zijah Sokolović i Plep. Nastupili smo na Tribini mladih, Novi Sad 25. 5. 1970.

Potom, **Maldororov tramvaj**, Lautréamont. Režija Dubravko Bibanović, Safet Plakalo. Igraju Josip Pejaković i Zijah Sokolović. Organizacija, vrlo bitno, Ekrem Dupanović. Dizajn Dragan S. Stefanović. Grupu Plep čine Dubravko Bibanović, Safet Plakalo, Dragan S. Stefanović, Ekrem Dupanović, Josip Pejaković, Zijah Sokolović. Premijera u sarajevskom gradskom tramvaju 3. 6. 1970.

Predstava od poezije Branka Andrića Andrlje „Ja sam mamin mali seksualac“ (Josip Pejaković, Zijah A. Sokolović i Branko Andrić Andrlje)

Rade Šerbedžija:

Oni će meni NEMA CONJE

Ma neću da vjerujem da njega više nema....Ima Conje a ima i Bosne...

Ima tako nekih ljudi, nekih gromada koje se mogu porediti sa prirodnim elementima, pa čak i sa državama.

On je bolan bio Bosna. Tako poseban, tako svoj, prkosan i otmjen, snažan a nježan, pametan a lud.

Lud od poezije i od umjetnosti za koju je znao gorjeti. Čega god se dotakao uspijevaao je dati svoj jedinstveni pečat.

I ne daj bože da mu staneš na žulj, bolje ti je ne pojaviti mu se više pred oči. Sasjekao bi te pogledom Omer-paše Latasa. Ali to bi trajalo samo dok bi grmio onim svojim glasom, jer prije negoli je i završio svoju srditost, već bi nekako opraštao i mirio se. Dječak je bio taj veliki čovjek. Zarobljen u svoje dječake snove od kojih nikada nije odustajao.

Godine rata, koje su prošle kroz njegovu Bosnu i čitavu regiju, presjekle su njegovu karijeru i odnijele sve one uloge koje je morao i trebao odigrati, jer je još u mladosti postao jedan od najznačajnijih glumaca u Jugoslaviji.

Kao vršnjaci, rasli smo jedan pored drugog u susjednim republikama i gotovo se nikada nismo sreli u predstavi ili filmu. Vjerojatno zato što smo obojica uglavnom igrali glavne uloge u svojim filmskim ili kazališnim projektima.

Ali smo se zato družili kad god smo to mogli. Bili smo na neki način sličnih ukusa i stavova. Podjednako uplašeni od svijeta koji nas je okruživao i nervirao svojom nesavršenošću i nepravdama. Sretali smo se po kazališnim i filmskim festivalima, družili se povodom gostovanja naših predstava. Kad god bih dolazio u Sarajevo, javio bih se Josipu i Vesni. I oni bi mene pronalazili na adresama od Zagreba, Dubrovnika ili Splita.

Osim što nas je sve oduševljavao svojim ulogama, Josip je budio divljenje prema sebi, svojim nepomirljivim stavovima i borbom za pravdu, istinu i poštenje. I tu smo bili, kako se to kaže: braća po materi.

Nas su iste stvari boljele i pekle. A najviše od svega ljudska glupost i nacionalizmi.

Početak devedesetih donio je nespokoj i strah u Jugoslaviju. Iznenadna i snažna buđenja nacionalizama u svim republikama bivše države, prijetili su raspadom Jugoslavije. Obojica smo stali uz Antu Markovića i njegovu ideju reforme, kao posljednju šansu da se izbjegne rat i spasi država u kojoj smo živjeli. Nismo uspjeli. Ja sam imao u Hrvatskoj br. 2 člansku iskaznicu reformista, a Josip je bio u Bosni odmah uz Antu Markovića. U organizaciji Yutela, pripremili smo veliki skup

Foto: Ognjen Karabegović

reformista u Sarajevu. Bili su tu mnogi poznati Sarajlije, od Emira Kusturice i Gorana Bregovića do Zdravka Čolića, Keme i Dace i Mirze Delibašića... Došli su i prijatelji iz Beograda i Zagreba i Ljubljane i Skopja i Crne Gore. Svi smo glasno vikali i pjevali u mikrofone i na koncu nakon glasanja, katastrofalno izgubili izbore, jer narod je glasao za svoje nacionalne partije, po naputcima svojih političkih i vjerskih lidera.

K

Kad je rat počeo u Bosni, ostao sam u Sarajevu 16 dana. Svakoga smo se dana družili i mislili kako da zaustavimo taj rat. Osnovali smo i neki komitet u Sarajevu, sastavljen od poznatih ličnosti iz Bosne. Bila je to kao neka vlada u sjeni. Conja je i mene predložio da budem uz njega i Zdravka Grebu jedan od članova toga komiteta. Branio bih ja i čuvao Bosnu ali moje ruke su slabašne za te podvige, rekoh im. Nema za mene mjesta ni u Hrvatskoj ni u Srbiji...

Od tada se nismo vidjeli četiri godine. Ja u izgnanstvu a Josip u opkoljenom Sarajevu.

Stranice knjiga ispisanih o patnjama Sarajeva, sadrže i Josipove borbe za jedinstvo i slobodu svih bosanskih naroda.

Oj živote, govorio je po gradovima i selima uz jeku topova i granata. Sve je oko njega bilo gluho i pusto.

Ali on je govorio i propovijedao istinu o Bosni i bosanskom narodu.

N

Nakon rata, kada sam došao u Hrvatsku 2001. i s Borislavom Vujčićem osnovao teatar Ulysses, bio je jedan od prvih koji se odmah odazvao mom pozivu.

Igrao je Kenta u Kralju Learu, koga je režirala moja Lenka na Brijunima i tamo smo se skupa družili s Josipom Gendom, Radkom Polićem i mladim glumcima i glumicama i osjećali se kao na nekom posebnom umjetničkom planetu koji se nečujno spustio na Zemlju.

T

U ovome lijepom Nacionalnom parku, koji je i Tito bio odabrao za svoj dom, Josip i ja smo počeli uredno starjeti.

Onda ga je, odjednom, tijelo izdalo i više nije moglo pratiti sve ono što su srce i glava, njegova dječaka i snena, željeli i htjeli.

Prestao je igrati u Kralju Learu zbog zdravstvenih problema, ali je na moju molbu prije dvije godine, točnije 12. kolovoza 2024. došao na Brijune da odigra jednu svoju posebnu predstavu koju je naslovio s KAKO BOLAN, NEMA BOSNE.

Bio je čaroban, onako umoran, tanak, a oštar u licu i u glasu. Pa kad je zapjevao BOSNO ZEMLJO MOJA MILA, bio je to najbolniji i najljepši sevdah. Bio je te večeri i Hamlet i Kralj Lear i Hasan-aga... Sve je to bio moj prijatelj, moj pametni i bogomdani glumac Josip Pejaković Conja.

T

Te večeri smo se i zadnji put vidjeli na našoj terasi. On i njegova čarobna Vesna, koja mu je bila u životu anđeo čuvar... Dugi zagrljaj i suze u očima. Kao da je osjećao da je to bilo zadnji put.

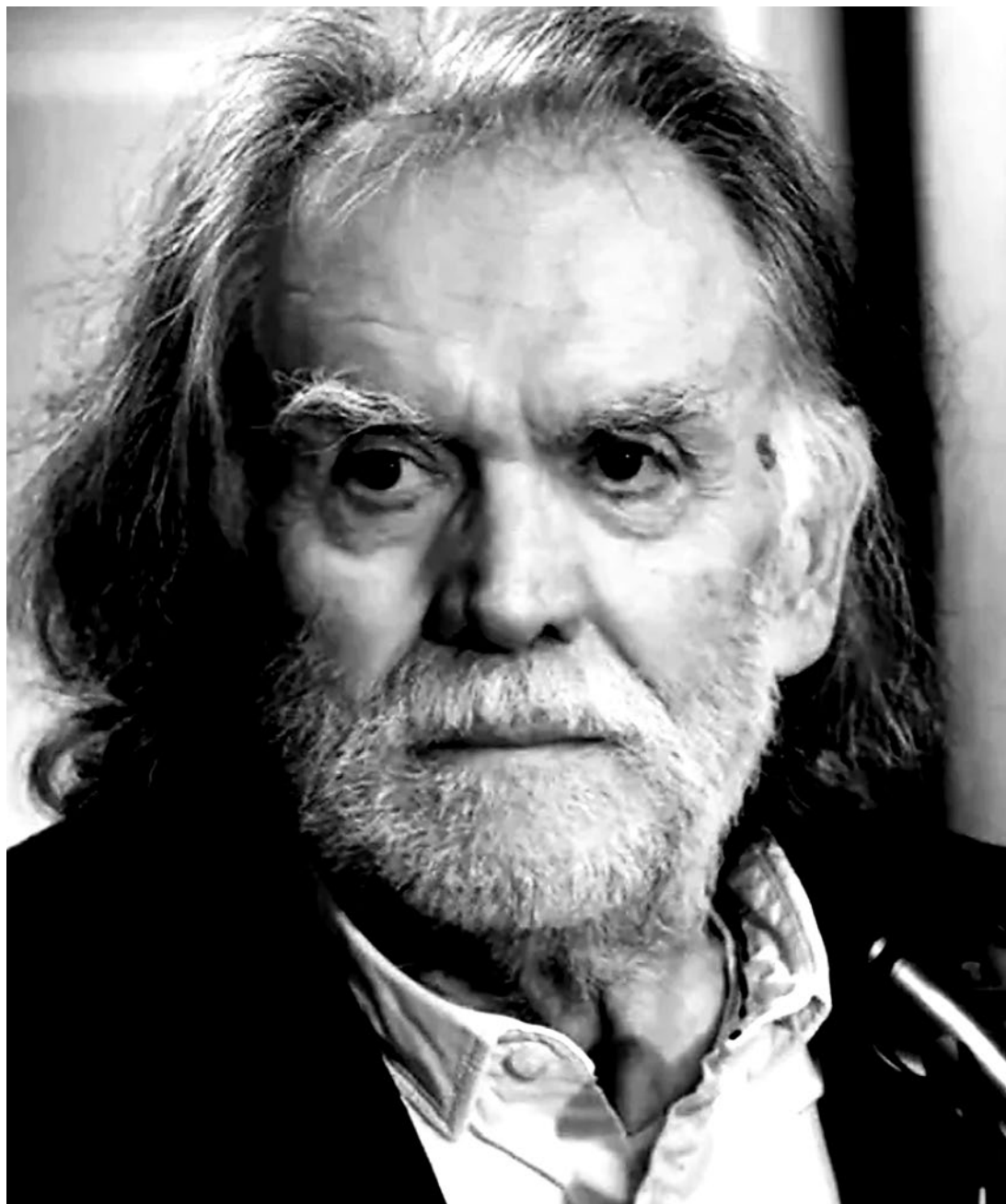
(16. 7. 2026.)

Josip Pejaković:

On meni nema Bosne

(<https://www.youtube.com/watch?v=KgX0JNxe2T8>

https://www.youtube.com/watch?v=UOJzBJR7_Wo)

Meni je moj dajdža Nusret jednom kazo, sjećam se, bio sam dijete, Salčine kaže, zapamti, od sad znanavijek: Nemere usran do potoka. I eto, i zamomčio sam se i oženio i djecu izrodio, i ostario. Ali nikako mi iz glave ta njegova nemere izać. Ako iko na svijetu ima na koga se ta može odnositi, onda sam to ja. Čega sam se god latio u životu, ostao sam usranije gaća.

Ja sad kontam, svak svog dajdžu pamti po tome, da mu je nekad jal šećerlame, jal bombone, jal klaher, jal šebesu donio. A ja svog pamtim, samo po tome. Nemere, nemere do potoka.

Šta ćeš? Nije to jedini belaj. Meni ništa drugo ljudi u životu nisu govorili, nego samo šuti, šuti, šuti. Neću da šutim.

Odem prije nekoliko godina, u preduzeće, imal posla? Nema. Oćel biti, možda. Pa kad da dođem, kaže on dođ sutra.

Dođem sutra, imal posla. Nema. Oćel biti, možda. Pa kad da dođem, kaže on dođ sutra.

E ne dođem im ja sutra, nego dođem preksutra, imal posla, nema. Reko dobro je. Kaže on, biće bolje. Hoće kad meni nokat naraste tamo đe mi nikad nije rasto. Oće, oće.

Dođem kući, mislim se šta ću i kako ću. I odlučim Njemačka. Ma idem i ja u tu Njemačku, da vidim i ja tu Njemačku.

Kažem ženi, ona poče plakat. Gdje ćeš, kaže božji čoeće, ubiće te. Ko će me ubit? Pa kaže oni. Koji oni? Oni. Pa kaže oni. Uvijek imaju oni i ovi.

Ali mi nismo ni ovi ni oni. Mi smo mi. Mi nikad niko nije diro. Ne pita te, kaže, tamo jesil mi, oni il ovi. Spucaće ti kuglu u glavu pa ti sad gledaj šta ćeš. Ma neće ženska glavo. Oće, neće!

Kako ćeš, kaže, u Njemačku, nemaš para ni za kartu. Reko zaradiću. Pa što onda ideš u Njemačku kad moreš zaradit ovdje? Mogu za kartu. Kako? Pa eno Zeiru došo vagon lubence, one grčke. Neki dan mi nudio da prodajem. Eto, prodavaću lubencu, mogu zaradit i za sebe i za tebe. Neću ja niđe. Pa nisam ni mislio da te vodim, nego nako kažem, mogla bi i ti krenit, a znam da nećeš.

Šta je? Šta šutiš? A? Otiću Zeiru, reko sam ti, ujutru zorom. Uzet ću lubencu i gotovo.

Ja to tako pričam, a imam ženu, jal se nasekira, ima nizak pritisak, odma zaspi.

I ja to govorim Uzeiru, uzeću, prevuću odozgo. I nako se zalaufu, kad se ona probudi, kaže, Salčine, šta je? S kim to pričaš jadan ne bio? Pa reko, s tobom. Otkud kaže sa mnom kad ja spavam? Pa otkud ja znam da ti spavaš? Otkud ja znam ti spavaš, šta je? Šta s blenula, ha? Ibretiš se, jelde? Ibretiš se!

Kad ja tebi dođem iz Njemačke, pa kad ti zaškripim sa avtom pod pendžerima, pa kad ti uletim u kuću gore, pa se latim za džepove, pa izvadim kamaru maraka, pa kad kažem na ženo, evo, nemere ih ni krava sažvakat, i onda ćeš se ibretit. Oćeš, oćeš. Pa kad ti kuću napravim, ne jednu, neg dvije, u jednoj ćemo, živa bila, jest i stanovat, a u drugoj ću otvorit zanatsku kovačku radnju. Na njoj će pisat velikim slovima, Salčin Đugum, zanatska kovačka radnja. I onda ćeš se ti ibretit. Oćeš, oćeš.

Ona ga opet zakovrnu, ko horoz. A meni san neće na oči, nego onako gledam u plafon, ugledo jednog mrava kako baza po onom plafonu, i gledam ga i mislim, de si kreno, de si kreno? I jebem ti, ja gledam mrava i vidim sebe na plafonu, ko mrav ja hodam.

Znaš, ja to nikad nikom nisam pričo. Meni nekad dođe da sam ja neki hajvan mali, i kako bazam. Jal uz direk, jal niza zid. I ja se probudim, i kontam, ma nisam ja to. I nikad ja to nikad nisam rekao, a sad sam vidio sebe, ja mrav, i hodam po plafonu, i sve isto, a noge mi gore, i ušima mašem dolje. I ode zavuču se neđe, i ja kontam, da to nije dobro, da to neće na dobro izać.

Čim sam ja bazo po plafonu s nogama gore, a s ušima dole, to na dobro neće izaći.

Opet, ko malo i dremnu, pa se opet probudim, gledam i kontam. De ja to idem?

Završio sam zanat kod najboljeg majstora Bentića. Najbolji majstor, najbolja radnja, a nemam nijedne minute radnog staža. Čitav život radne akcije. Čitav život, za koga, za narod, ha, narod!

De ćeš Salčine? I zorom, odem ja zorom Zeiru, dadne on meni vagon one grčke što je da izvineš ko jaje. Po cijeli dan sam ja, viko, karmi moja dušo moja, ma nema kad je razrežeš, ona pukne k'o metak i svaka slatka k'o i med. Ma do pola, za tri dana sam ja po kamare prodo, al narod, ma nema naš je narod, jebemti, jal nekom krene poso, odma se svi late tog posla.

Moglo je sto godina proć', ni jedna se karpuzu prodala u čaršiji ne bi, ali jel' sam ja počeo prodavat, svi su počeli prodavati karpuzu, stalo svima. Natezo sam se još 12 dana, dok sam onu drugu kamaru sjebo. I reko sam, nikad više, a rekao sam Zejru, Zejre, matere ti znaš, nemoj da ti pazar svaki dan dajem.

Što? Nemoj da ti polažem pazar svaki dan, kad sve prodam, sve ću ti do dinara dati. Pusti me da ih ja brojim, da i ja premećem preko ruka. A ne zna, ne zna niko ko kad je čovjek sirotinja.

Pa se prvi put dočepo kamare para, pa sam ja njih svako večer brojio, glava na glavu, znaš, glas na glas, grb na grb. Sve sam ja to peglo, banka to tako ne mi uradila. Kad je kamara postala povećā, onda sam ženu naćero da mi sašije kesu. Ja sam je svezio okovrata. I što je veći pazar bio, sve je išlo niže. Na kraju je to došlo do gaća, ja sam to turo ugaće, znaš, zaspši uveće kad te barne, znaš oman, kad ja to stavim dolje, kad me barne, ja se odma probudim, jer da dam to u gore, onda to more neko klepit.

To je bilo tako. A ja sam brojio te pare. I konto se da su moje. Čoek se varaka. To je, znaš, kad čoek nema para, to je tako. Jednu noć ja taman pazar odbrojio, zavezo unutra. A imam dva sina. Fudu i Salema. Onaj stariji, al svu platu poloće. Jedini radi u čitavoj familiji. Jednom sam ga ufatio, nemereš ga ufatit, ja na vrata, on kroz prozor. Ja kroz prozor, on na vrata. Jednom ja ga trznem na vrata, on na prozor. De ćeš, ha? Što bolan Fudo? A on mene gleda izbećijo oči. Da ga je neko pitao ko je pred njim, on ne bi znao. On bi mislio da je dajdžinica pred njim.

Svezio ga vidim, nikako ja njemu oko ne vidim. Zjenice s glave nema, samo drevi. I on bi sad nešto i reko, ali to nema, nemere izać kad bi bagerom čupo iz njega. Izbećijo se, šuti on, šutim ja, pa se tako siti našutimo. On u kafanu, a ja u svoje muke.

A onaj mlađi, Salem. Ma bojim se i da mu kažem šta, oće me isprebijat. Svi su mi govorili, kaže, doće pameti kad vojsku isluži. Ali jest, vrati se prije iz vojske, neg što je otišo u nju, blentav, sto posto, ulupljivo, glavom oluke da ga puščaju u grad. Ama, neće ni vojska, svašta, riješila se ona

bruke i belaja. Dođe iz vojske i znaš što mi kaže. Jesam ih, da izvineš, zajebo. Sebe si ti, kažem ja njemu, sebe si ti. A znaš što meni kaže? Znaš šta meni kaže? Ne seri, kaže, stari, dosta si srao. A materešina, materešina sluša i smije se. Samo se ti smij, doće on tebi glave, samo se ti smij.

Imam dva sina, Fudu i Salema. Onaj stariji nije hrđav. A i mlađi nije hrđav. Ja ne valjam.

Jednu noć ja taman odbrojo pazar. Glava na glavu, ispeglo lovu, strpo u kesu, kesa u gaće. I ja kažem onom komšiji, na mene pripazi, znaš. Jer kad jedan spava, drugi pazi. A ja kad oću zaspat, ima neko broji ovce, neko, znaš, misli na nešto. Ja ni na šta ne mislim, nego meni dođe, a pogotovo napolju kad spavam, ko da mi krava dođe, do uva i nako pravi, hhhnn, u jedno uho pa u drugo. I kad se to desi, isto ko da neko konac provlači kroz jedno i kroz drugo uho. I počne me svrbiti nos, znaš. I ja taman kad krenem rukom da se počešem, tad ja zaspim. I ja pamtim ko dijete, tako je bilo, ja samo pamtim da se nako zidu okrenem.

A baba je rahmetli, vazda krećio. On je krećio, svaki žezak, valjda je čoeuku bilo dosadno. On je vazda krećio i nako onaj miris kreća, znaš, i ona krava hhhhm, konac i zasvrbi nos. Meni je to tako bilo. Ja sam to i na karpuzu kad sam lego. I taman kad sam kreno da se počešem, kad onaj viče, Salčine, Salčine taj kaže lopovi krađu karpuzu. Ja skočim za onu jednu sohu, kad ko će ti biti, a onaj mlađi moj sin Salem, poveo one svoje lopove i krađu karpuz. Pa reko, zar od oca svoga, ufatim ga. Pa reko, zar od oca svoga, kamara okolo, tuđi kolko ti Bog hoće, ti od mene kradeš. Zar od oca svoga ne bilo te. Da Bog daj i tebe i mene ne bilo! A on se otrgo i dreči. Znaš šta mi kaže? Nikad me kaže više videt nećeš. Ako me i vidjaš, znaj da ti ta tvoja karpuz od glave na ramenima ostati neće. A ja njemu kažem, sikter gade, ne bilo te. Sikter hajvanu, jebote onaj ko te okoti takog da mi krv moju piješ, nosite mi ga. Nosite mi ga s očiju, nosite mi ga! Odnese ga, a on dreči i opet. A ja se vratim, sjednem na onu karpuzu, a ona karpuz ko jaje izmače ispod mene, pohrliše i one druge karpuze, po meni man glavu ne izgubi. Pomože komšija, složim ja one karpuze, sjednem, zapalim cigaru i mislim se, a morda sam i ja kriv, što su mi djeca vaka?

Trefio mi se onaj prvi sin Fudo, ja nisam bio ni kod kuće. ko u kući. Pruga, Brčko – Banovići. Došo sam kući, Fudi ni godina dana. Gledam ja njega, gleda on mene. I žmirka, k'o majmunče. Pitam ženu, čije? Kaže, tvoj. Ja se prebrojavam i prekontavam. Kako god brojim, fali mi dvacet i pet dana. A on i dalje, gleda u me i žmirka.

Već sam ja tada u njegovim očima vidio da će on vazda bliže bit šljivi neg meni. Džabe je, to se vidi na djetetu. Boga, ti samog pitaj koga je on povuk'o iz prošlosti? Čijoj je on baklji bliže bio? Mojoj sigurno nije. Al volim ga, k'o da je i moj.

Ne prođe malo? Šamac - Sarajevo. Radilo se i dan i noć, samo da se završi.

I svi su mi govorili, Salčine, ostani sa djecom, sa ženom. Ostani bolan. Al nema ljudi moji, kad ja čujem da je negdje neka akcija, u meni krv uzavrije ko grah kad ga staviš na fikajer pored. Sve mi govori, ostani, ostani, a ja razgulim na akciju. Ali nije bilo sretnijeg čoeuka od mene k'o kad se završi akcija. Ja gledam, narod se voza u vozovima. Iznemogli dobili bolnice i bolesni. Djeca dobili škole, potoci i rijeke dobili nove čuprije, pa će nećeš biti sretan.

A šta sam ja dobio? Šta sam ja dobio? Dobio sam to da me svaka troguza, službenica odjebava od svakog šaltera. Dobio sam 28 udarničkije značaka koje mogu staviti sada. Dobio sam to da sada moram pod stare dane blandarat tuđi svijet. A 28 puta sam ja viko za koga? Za koga? Za narod?

I kad mi najviše blane krv u glavu, meni dođe daidža rahmetli Nusret i kaže, Salčine nemere usran do potoka. Aman more, mora!

I zorom ja dadnem Zejru Zejrovo, puče karpuz. Izvadim oni pasoš i vizu, izljubim se sa ženom i sa sinovima i razgulim za KugnSave.

Zovno me onaj jedan Đogić, kaže dođi, neće ti ništa falit. Najprvo sam išo s onim autobusom u Zagreb. Dođem u Zagreb na onu voznu štaciju, pitam reko će je voz voz za Kugnsave, kae kakav Kugnsave, koja je to republika? Kako reko republika, Njemačka? Sjeti se oni jedan željezničar, kaže izvadi prvom kartu za Frankfurt.

Ama ljudi, moj znoj me ladan šest puta oblio dok me onaj iza one šube od blagajne razumio doklen ću i kako se zove oni grad. Kako i ne bi. Stanem u oni red, 15 ljudi pridamnom i dok dođo do one šube, zaboravi kako se zove oni grad, dokle treba da idem. Onaj pita dokle, reko čekaj. Kaže nema čekanja. Sjeti se ja Frankfurta, ali izguraše me iz reda, nemereš se vratit. Na onu se šubu navali jedan debo čovjek, ima dva metra u njemu, zavuko glavu u šubu, ne vadi glave, čaća ga njegov zakarto, nego me samo tako odgurnu onom šapom. Kaže, odbi, odbi, kaže, bio si na redu, sad odbi kad nemaš soli u glavi.

Šta ću reko sada, aj jopet stani u oni red. Stanem ja u red, ponavljam opet u sebi. Frankfurt, Frankfurt, Frankfurt, Frankfurt, glava mi volkačka došla. Frankfurt, Frankfurt, dođem do onih šube, pita onaj dokle, ja ko iz topa, reko Frankfurt. E, kaže družo, nije na ovoj blagajni, na onoj do mene. Pa što mi reko maloprije nisi kazo. Će ću ti kaže kazat kad nisi znao će ćeš. Pa reko jes, nije ni on kriv što sam ja vaki.

Stanem u drugi red, ne bi velk red, izvadim ja kartu. I opet onom željezničaru reko, jel ovo voz za Kugnsave. Pa kaže reko sam ti, boži čovječe, šta si dosadan. Što se ti reko ljutiš odmah, što se ti ljutiš odmah. Ja se počnem penjati na oni voz, kaže, će ćeš? Idem reko na voz. Će ćeš kaže božji čovječe ima dva i po sata do polaska. Neka reko, znam ja sebe, bolje da ja njega čekam, on mene neće sigurno. Pusti on mene gore.

Popnem se ja na oni voz, spuštım oni prozor, stavim onu torbicu među noga. Kad oni me jedan žuti kucnu po ramenu, kaže, hm šta je. Hoš kaže kupit, jedan dobar sat. Ne treba, reko, fala ti ko, bratu, znam ja dobro koliko je meni sati. Uzmi kaže dobar je, džaba, da ti je zlatan. Jes, kaže, pozlaćen.

Gledam oni sat, on žut da izvıneš ko i on. A ne gleda ume, nego nako zvjera kroz prozor, očel odnekud banut milicija. Ma, reko, ne dosađuj mi, božji čovječe, svezat ću ti miliciju za vrat.

Kaže, šta milicija! Šta milicija? Pa krenu s onim njegovim rukama prema mom vratu, a ja ufatım one ruke. Pa steži, pa steži, pa steži, dok se nije zajanpurio ko onamo on. Ispade mu oni sat iz ruka, on se trza, kaže, dobro je, kaže jači si, dobro je jači si. Tako ti reko treba kad diraš u Salčina, ove njegove ruke i njegove jade. Ama ima u njima snage, vazda je bilo. Niko se sa mnom nije mogo pozdravit, a da nije drekno. Oni koji se jednom pozdravše, nikad im to više na pamet ne pade, nego samo drugi put mašu u znak pozdrava, veli jednom stego neš' više nikad. A men drago je...

Gledam ja, izađe onaj s onom crvenom kapom, reko, najpošlje ćemo i krenit. Uđem ti u oni jedan kupe. Sjedi vako jedna žemska, druga žemska, neka treća žemska, neki čoek čita novine, ne vidi mu lica, sjednem, na lijevu stranu torbicu, izvadım iž nje pitu. Zamotala mi žena u novinu da mi se nađe za puta. Razmota ti ja onu pitu, gledam ja, skupila se ona ko rahmetli sramota, prešla

slova sa novina na nju ko da je neko štampo za prodavat' po cesti. Gledam ja onu pitu, poče uzrigivat, reko, nije ni pita pita kad ide u Kugnsave.

Tako ti ja onu pitu zamota, pa haj, preko onoga čoeaka šta čita novine zafrljaci je kroz prozor. Ali jes' onaj voz ide ko da ga čera na stotine konja, dunu vjetar ter se ona pita jope vrati u kupe pa haj onoga čoeaka po sred čela! Odbi se nako masna ištampata onoj ženskoj u krilo. Ma šta radiš čoeče, eto reko, viđaj pite oče i ona u Kugnsave. Kad ja malo bolje pogleda, onaj čovjek što čita novine, to onaj žuti, što mi

htjeo tanut oni sat. Evo reko, ovo si zaboravio, eto ti ga kaže džabe. Neka reko to ti svojjoj materi dadni, nosi od mene. Ne treba meni ništa džabe.

Vratim se ja u onu stolicu, ljudi moji, a ona topla i mehka, k'o dobar krevet, ne prođe ti malo, ja i zaspa. Kad probudio se, smračilo se, niđe nikoga, onog žutog, ni žemski, pogledam jel torbica na svom mjestu, reko, dobro je. Sidem s onoga voza, niđe nikoga, samo sa onim velikim čekićima udadru po onim kotačima od voza. Kad ugledah onu kuću, nikad je veću u životu nisam vidio, a na njoj velikim slovima piše Frankfurt.

U, reko, stigo sam, da ja opet pitam onoga što udadire, jel reko ovo Frankfurt, kaže Ja Frankfurt amajn. Što reko, majn? Frankfurt amajn! I tako sam njemu do zore mogo, ja njemu, am, am, on majn, majn, majn, ma reko, pusti možda je i blentav, da ja pitam drugog. Pitam drugog, jope onaj Frankfurt amajn! Ma šta ću reko, mati moja mila, niko me ne razumi šta da radim.

Jah, zaboravi kazat, samo što sam ja prišao onom prvom, a jedan čovek s dvi džake pod nosom, jel brk nijl brk, stalno za mnom! Kako ja od prvog do drugog, stalno onaj s brkovima za mnom! Gledam ja njega, gleda on mene, reko, asti ni on ne zna kako se zove ovi grad pa oče da pita. Samo što ja to i pomisli, a on se lati za džep, cigare ima šibice nema, pride mi i lijepo po naški upita imaš li šibicu. A mene sunce obasja reko, imam brate, moj rođeni u tuđini, što mi se prije ne javi, pa kaže što me nisi pito, ja bi ti reko. Reko što viče, ono majn, majn, ma to ti je, kaže, grad jedan, nalazi se na rijeci pa se zove Majna, pa na švapskom Frankfurt a Majn, kaže, na našem Frankfurt na Majni. A reko, šta čovjek, neće nabrzinu naučit.

Gdje ćeš, ha, gdje ćeš, pita on mene, reko, u Kugnsave. Šta, štaš tamo? Reko, radit, zovno me oni, radiću kod njega. Ma ne valja, kaže, tamo ostani ovdje. Šta ću, reko, radit ovdje? Ma, kaže, velik je ovo grad, biće posla. Kakvog posla? Ma, biće posla, nije tica, neće uteći.

Odaklen si, pita on mene? Reko, iz Bosne. Kakve kaže Bosne, nema nikakve Bosne. Reko, kako nema, ja sam došo iz nje, ostavio je zdravu i čitavu, akli joj se nešto strefilo da tako govoriš. Kaže on, ništa se njoj nije strefilo, nemere se strefit onome koga nema.

Ljudi moji, gledam ga ja i mislim se, reko, jel ovo oni element pas mu mater posratu? Ja, adresar, iz džepa, na zadnjoj stranci karta Jugoslavije, reko, šta je ovo, ha? Jel ovo Jugoslavije? A znaš šta je ovo u sredini? Viđam da ne znaš, ja ću ti reć, ovo ti je Bosna i Hercegovina, vazda je tu bila i vazda će tu i ostat! Znaš šta on meni kaže? Šta ti tu, kaže meni, Jugoslavija, Bosna i Hercegovina, kaže nema toga kod nas? Kod nas ti, kaže, ima, znaš ti šta ima, samo se praviš budala.

Ljudi moji, gledam ga ja i mislim se, reko da mi ne dođe ona moja manta u glavu. Samo da mi dođe, pokazao bi ja njemu đe se Bosna nalazi i kako Musa dere jarca, da mu elementsku, razumiješ.

I reko, ja bi njega sasmustafio, al ne znam kolko ih je još, zažagaću ga među rogove, pa šta bilo. Ja zamanu, a oni željezničar đe si kaže božji čoeče, ode ti voz za KungnSave. Reko, neka. Sve su

W

moji vozovi ošli, samo mi još jedan fali da se u Bosnu vratim i živu glavu donesem. Šta je bilo, ja njemu tako i tako. Kaže, dobro si prošo. Kako, reko, more bit dobro kad ovaki ima, kaže, šuti, dobro si prošo.

Štas se i ti ukukuruzio pa samo šuti. Ništa mi drugo, ljudi u životu nisu govorili, nego samo šuti. Neću da šutim! On meni nema Jugoslavije, nema Bosne i Hercegovine, ja da šutim, ma neću taman me čuli i oni koji su ga natrtali na me. Onaj se sav trese, kaže uzmi kartu. Uzmem kartu i sa onim istim vozom jope u Zagreb. Al nisam se više preznojavo tražeći karte za Bosne. Prva šuba, prva karta.

Ljudi moji, sjednem na oni avtobus, a meni srce volkačko. Hoće da izleti, iz ovije moji prsa. Šta je? Bosna se moja približava, moja najrođenija. U sred nje ljubim ko mater koju nikad nisam zapamtio, e tako je ljubim.

Ne prođe malo, a pukla Bosna, sva zelena i čista ko potok oni bistri u planini. Gledam ja onu ljepotu i mislim se reko, de si čovo s brkovima da viđaš ovo. Ama sama bi te tako progutala use i požderala, e taka ti je Bosna.

Dođem kući, pita me žena, što se vrati crni Salčine? Reko, on meni nema Bosne, on meni nema Bosne. Ama ima Bosne, ima i mene u Bosni i biće valjda posla jednog dana i za mene vakog kaki sam.

WB

Sa stadiona Koševo, izvor: društvene mreže

Sarajevo, 15. 9. 2025.

U Narodnom pozorištu upriličen hommage velikanu bh glumišta Josipu Pejakoviću

SARAJEVO, 15. septembra 2025. (FENA) – U Narodnom pozorištu Sarajevo večeras je upriličen hommage u čast Josipa Pejakovića, jednog od najistaknutijih bosansko-hercegovačkih glumaca, dramskih pisaca i muzičara, kao znak poštovanja i sjećanja na njegov izuzetni umjetnički opus.

U sklopu programa prikazana je arhivska dramska predstava „Omer-paša Latas (Jedilište)”, iz umjetničke sezone 1976/1977, u režiji Duška Anđića, čime je evocirano jedno od najznačajnijih ostvarenja u Pejakovićevoj bogatoj karijeri.

Direktor Narodnog pozorišta Sarajevo Dino Mustafić podsjetio je da je upravo na današnji dan bila planirana premijera nove autorske monodrame Josipa Pejakovića pod nazivom „Omer-paša Latas“, koja nažalost nije doživjela svoju izvedbu.

- Međutim, večeras ćemo imati također njegovu predstavu, to je omaž njegovom filmskom, pozorišnom i televizijskom djelu, onome što nam je ostavio u naslijeđe – kazao je Mustafić.

Kroz vrlo zanimljiv, emotivni vremenski okvir, dodao je, uvjerit ćemo se koliko je njegovo djelo bogato, veliko, i kako je Josip Pejaković bio ne samo briljantan glumac i autor, bio je jedinstvena pojava na kulturnom horizontu Bosne i Hercegovine.

- Bio je neko kome se vjerovalo na riječ, neko ko je čudesno spajao istinitost umjetničkog bivstvovanja i estetsku dimenziju pozorišta i filma. Josip Pejaković je ostavio veliki trag u bosanskohercegovačkoj kulturi – istakao je Mustafić.

To je samo jedan od načina, zaključio je, da kroz sjećanje i emotivnu memoriju ne zaboravimo ono što će biti sigurno i naslijeđe budućih generacija.

Sa večerašnjim homageom, Narodno pozorište Sarajevo još jednom, kako je rečeno, potvrđuje svoju opredijeljenost da njeguje sjećanje na stvaraoce koji su oblikovali kulturni identitet Bosne i Hercegovine.

(Zahvaljujemo uredništvu Federalne novinske agencije, Dejanu Jazviću i Almi Pašić Delić, <https://fena.ba/> na dobroti i ustupljenim fotografijama autora Almira Razića)

Zahvaljujemo uredništvu Federalne novinske agencije, Dejanu Jazviću i Almi Pašić Delić, <https://fena.ba/> na dobroti i ustupljenim fotografijama autora Almira Razića

Dokumentarna izložba „Kad vrijeme utihne“ povodom 31. godišnjice genocida u Srebrenici

Ambasada Bosne i Hercegovine u Zagrebu u prostorijama Kulturno-informativnog centra Ambasade, u suradnji s Memorijalnim centrom Srebrenica, organizirala je, 6. srpnja 2026. dokumentarnu izložbu „Kad vrijeme utihne“ povodom 31. godišnjice genocida u Srebrenici.

Izložba donosi potresno svjedočanstvo o genocidu kroz fotografije ručnih satova pronađenih u masovnim grobnicama. Zaustavljeni mehanizmi, nekada dio svakodnevnice svojih vlasnika, danas predstavljaju nijeme svjedoke nasilno prekinutih života i snažan podsjetnik da iza svake žrtve stoji ime, porodica i priča koja ne smije biti zaboravljena.

Izložbu je otvorio izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske, potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja **Tomo Medved**, istaknuvši da je Srebrenica otvorena rana koja nikada ne zacjeljuje i trajna opomena svima, da se ne zaboravi i nikada ne ponovi.

Predstavnik Memorijalnog centra Srebrenica **Edin Ikanović** predstavio je koncept izložbe, naglasivši kako svaki izloženi sat predstavlja posljednji sačuvani trag jednog nasilno prekinutog života.

- Pred nama nisu samo slike satova. Pred nama su posljednji nijemi svjedoci ljudi koji više nisu među nama. Svaki sat koji ćete vidjeti pripadao je osobi ubijenoj u genocidu u Srebrenici. Godinama kasnije pronalazeni su u masovnim grobnicama, zajedno s posmrtnim ostacima svog vlasnika. Za porodice žrtava oni nisu obični predmeti, to su posljednji tragovi njihovih očeva, sinova, braće i muževa. Porodice su odlučile da te satove poklone Memorijalnom centru na trajno

čuvanje. To nije bio samo čin darivanja muzejske građe, to je bio čin povjerenja, povjerenja da ćemo sačuvati uspomenu na njihove najmilije i omogućiti da njihove priče nastave živjeti. Naziv izložbe, „Kad vrijeme utihne“, nosi snažnu simboliku. Vrijeme je stalo na bročanicima ovih satova, ali nije stala bol njihovih porodica, nije prestala odgovornost društva i ne smije prestati naše sjećanje. U Memorijalnom centru vjerujemo da sjećanje nije samo čuvanje prošlosti, ono je odgovornost prema budućnosti. Naša misija nije samo prikupiti predmete i dokumente, već čuvati i ljudske priče i učiniti ih dostupnim budućim generacijama kroz istraživanje, obrazovanje i kulturu sjećanja. Danas, kad budemo prolazili kroz ovu izložbu,

nemojmo promatrati ove satove samo kao muzejske predmete, promatrajmo ih kao čuvarе sjećanja i nijeme svjedoke života koji su nasilno prekinuti, rekao je Ikanović.

U svom obraćanju, ambasadorica Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj **Elma Kovačević-Bajtal** istaknula je da je obilježavanje godišnjice genocida prije svega čin odavanja počasti nedužnim žrtvama te iskazivanja solidarnosti s njihovim porodicama, od kojih mnoge ni danas nisu pronašle posmrtnе ostatke svojih najmilijih. Naglasila je da žrtve Srebrenice trajno obavezuju na njegovanje istine, pravde i suosjećanja te podsjetila na važnost sistemskog obrazovanja o ratnim zločinima, utemeljenog na provjerenim činjenicama i pravosnažnim sudskim presudama, kao temelju za sprječavanje negiranja zločina i izgradnju mira među budućim generacijama. Zahvalila je institucijama Republike Hrvatske na kontinuiranoj podršci očuvanju sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici kroz niz aktivnosti kojima se iskazuje pijetet prema žrtvama i njihovim porodicama.

Okupljenima su se obratili i državni sekretar u Ministarstvu nauke, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske **Nikola Mravac** te izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora **Krunoslav Katičić**. Na otvorenju izložbe okupili su se brojni visoki zvaničnici iz državnih institucija, diplomatskog kora, akademske i kulturne zajednice, kao i predstavnici vjerskih zajednica i udruženja.

(<https://www.youtube.com/watch?v=XBLQOoh40RE>)

Tekst i fotografije: Denis Beganović

Mimohodi sjećanja na Srebrenicu u Rijeci i Puli

Pod motom „Srebrenica svijetom hodi“, Rijeka je i ove godine, u petak 10. srpnja 2026. postala mjesto gdje se prošlost i budućnost dodiruju u tihom, ali snažnom koraku.

Građani, predstavnici bošnjačke zajednice Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije, zajedno su prošli od Mosta hrvatskih branitelja, preko Korza i Jadranskog trga, sve do Gata Karoline Riječke. Taj put, ispunjen dostojanstvom i tišinom, bio je više od obične povorke — bio je zajednički zavjet da se sjećanje na Srebrenicu ne smije

ugasiti, jer ono nije samo pogled unatrag, nego i obaveza prema svijetu koji ostavljamo generacijama koje dolaze. U mimohodu su sudjelovali i gradonačelnica Iva Rinčić, zamjenik župana Robert Matić te predsjednik Bošnjačkog nacionalnog savjeta Bermin Meškić sa suradnicima. Njihova prisutnost bila je potvrda da se istina o Srebrenici čuva ne samo u srcima pojedinaca, nego i u institucijama koje prepoznaju važnost kulture sjećanja.

Rijeka već 16 godina čuva ovaj hod kao dio svoje savjesti. Upravo je iz ovog grada potekla inicijativa koja se proširila na druge gradove i države, pretvorivši se u planetarni amanet — u tihu, ali nepokolebljivu poruku da se istina mora nositi, prenositi i braniti.

U ime organizatora okupljenima se obratio Demir Ferhatović, zahvalivši roditeljima koji su mladi-
ma prenijeli kulturu sjećanja i pomogli im razumjeti zašto je važno govoriti o Srebrenici.

Gradonačelnica Iva Rinčić zahvalila je organizatorima i svima koji već godinama ustraju u očuvanju uspomene na žrtve. Posebno ju je dirnuo velik broj mladih, djece i obitelji koji su sudjelovali u mimohodu, jer upravo oni su dokaz da se kultura sjećanja prenosi, da se ne gubi, da se ne prepušta zaboravu.

Zamjenik župana Robert Matić posebno je istaknuo brojku 8372 — broj koji nije samo statistika, nego zbroj prekinutih života, neispunjenih snova, neizgovorenih riječi. Naglasio je da je zajednička obveza čuvati istinu, graditi dijalog, poštovati različitosti i učiti mlade da je mir jedini put koji ima smisla.

Okupljenima se obratio i hafiz Halid Jusić, koji je prvi put sudjelovao u riječkom mimohodu. Njegovе riječi bile su tihe, ali snažne, upućene obiteljima stradalih, mladima koji uče o Srebrenici i svima koji nose teret sjećanja.

Posebnu toplinu donijele su članice dječjeg zbora „Jadranski dragulji – Crikvenica“, koje su svojim glasovima unijele svjetlost u dan posvećen sjećanju. Njihova prisutnost bila je podsjetnik da se kultura sjećanja ne prenosi samo riječima, nego i pjesmom, zajedništvom, prisutnošću.

Obilježavanje je završeno polaganjem 31 bijele ruže u more, po jedne za svaku godinu proteklu od genocida.

Grad Pula obilježila je 31. godišnjicu genocida u Srebrenici, u subotu 11. srpnja 2026. mimohodom sjećanja „Srebrenica 31“ i poziv na istinu i pravdu. Mimohod je organizirala Bošnjačka nacionalna zajednica Pule i Istarske županije, u suradnji s Vijećem bošnjačke nacionalne manjine Grada Pula-Pola.

Ovdje smo večeras da obilježimo 31. godišnjicu genocida u Srebrenici, zločinački pohod nad muškarcima, ženama i djecom, rekla je organizatorica mimohoda Almira Raimović, predsjednica Vijeća bošnjačke nacionalne manjine Grada Pule .

Glavni imam Medžlisa Islamske zajednice Pula Esad ef. Jukan, poručio je da više od osam tisuća ljudi nisu samo imena, to su bili očevi, sinovi, braća, to su bili nečiji supruzi, nečiji prijatelji, poznanici. Zločinci nisu samo oni koji su pucali, to su i oni koji su šutjeli, koji su gledali, ali nisu vidjeli, kao i oni koji su mogli da to spriječe, ali nisu — zato mi danas nećemo šutjeti, mi pričom ne razvijamo mržnju, nego samo iznosimo istinu, rekao je.

Mimohodu je u ime Grada Pula-Pola prisustvovao zamjenik gradonačelnika Vito Paoletić, koji je izrazio duboko poštovanje prema žrtvama, njihovim obiteljima i svima koji već desetljećima nose teret gubitka. Neka uspomena na žrtve Srebrenice bude trajni podsjetnik da je odgovornost svih nas graditi društvo u kojem se različitosti poštuju, a mir i humanost čuvaju kao najviše vrijednosti, poručio je.

Zamjenik župana Istarske županije David Modrušan izrazio je posebno poštovanje majkama iz Srebrenice koje su pokazale iznimnu hrabrost i dosljednost i ustrajnost u dokazivanju istine o genocidu. Poruka iz Srebrenice govori o onome što je svakom čovjeku bitno, a to je poštovanje života i takvu poruku iz Pule i Istre šaljemo u svijet, rekao je.

U kulturnom djelu programa predstavili su se dramsko-literarna sekcija „Bosanski behar“, zborovi „Jadranski dragulji – Crikvenica“, „Yamanhane – Pula“, a svojom poezijom predstavio se Amir Rešidović.

Nakon programa sudionici su u zrak pustili bijele balone, a na Rivi su u more položene bijele ruže u znak sjećanja na žrtve.

(<https://bnzh.hr/2026/07/11/mimohodi-sjecanja-na-srebrenicu-u-rijeci-i-puli/>)

Piše: Bosiljko Domazet, Foto: Nikola Šolić

Obilježavanja 31. godišnjice od genocida u Srebrenici

Večernjom projekcijom srebreničkog cvijeta, u petak, 10. srpnja, na vodenoj zidni zagrebačkih fontana, u Zagrebu su zaokruženi dani obilježavanja 31. godišnjice od genocida u Srebrenici. U prijedopodnevnom programu tog dana u dvorani Lisinski održan je, u organizaciji Nacionalne koordinacije Bošnjaka u Republici Hrvatskoj, komemorativni skup uoči 11. srpnja kada će u Memorijalnom centru Srebrenica – Potočari biti ukopano još deset identificiranih žrtava genocida, dok se za njih više od 900 i dalje traga.

Početkom tjedna, 6. srpnja, povodom 31. godišnjice genocida u Srebrenici, u Kulturno-informativnom centru Ambasade BiH u Zagrebu otvorena je dokumentarna izložba „Kad vrijeme utihne“. Izložba donosi potresno svjedočanstvo o genocidu kroz fotografije ručnih satova pronađenih u masovnim grobnicama. Zaustavljeni mehanizmi, nekada dio svakodnevnice svojih vlasnika, danas predstavljaju nijeme svjedoke nasilno prekinutih života i snažan podsjetnik da iza svake žrtve stoji ime, porodica i priča koja ne smije biti zaboravljena.

„Naziv izložbe, „Kad vrijeme utihne“, nosi snažnu simboliku. Vrijeme je stalo na brojčanicima ovih satova, ali nije stala bol njihovih porodica, nije prestala odgovornost društva i ne smije prestati naše sjećanje. Vjerujemo da sjećanje nije samo čuvanje prošlosti, ono je odgovornost prema budućnosti. Naša misija nije samo prikupiti predmete i dokumente, već čuvati i ljudske priče i učiniti ih dostupnim budućim generacijama kroz istraživanje, obrazovanje i kulturu sjećanja“, rekao je Edin Ikanović, predstavnik Memorijalnog centra Srebrenica - Potočari.

Sjećanje na Srebrenicu nije samo prisjećanje na prošlost, nego trajna ljudska i civilizacijska obveza za očuvanjem mira i ljudske sigurnosti, rečeno je na komemorativnom skupu u dvorani Lisinski.

„Opća skupština Ujedinjenih naroda pozvala je prije dvije godine države članice da te činjenice čuvaju i prenose, kako bi se spriječilo poricanje genocida i njegovo ponavljanje u budućnosti. Taj univerzalni poziv je poruka da sjećanje na Srebrenicu nadilazi bilo kakav lokalni ili nacionalni okvir. Ona je danas nesumnjivo dio globalne, kolektivne memorije i podsjeća nas i da se mir ne može graditi bez istine. Danas, s osobitim poštovanjem mislimo i na majke Srebrenice. One su ustrajale u potrazi za istinom o svojim sinovima, supruzima i očevima, u zahtjevima da se odgovorni privedu pravdi. Tako nisu čuvale samo uspomenu na svoje najbliže, njihovo dostojanstvo, nego su branile i temeljno načelo da nijedna žrtva ne smije biti zaboravljena i da nijedan zločin ne smije ostati prešućen“, rekao je Gordan Jandroković, predsjednik Sabora RH.

Predsjednik Nacionalne koordinacije Bošnjaka u Republici Hrvatskoj Adis Keranović istaknuo je kako Srebrenica nije samo bošnjačka bol, ona je univerzalna opomena čovječanstvu. Ona pripada svima koji vjeruju u ljudsko dostojanstvo, pravdu i mir, a odgovornost svih je da istina „nikada ne bude potisnuta, relativizirana ili zaboravljena“, poručio je.

Izaslanica predsjednika Republike Melita Mulić upozorila je da odgovornost za Srebrenicu ne snose samo neposredni izvršitelji nego i međunarodni akteri, odnosno "svi oni iz bijela svijeta".

„Trebalo ostati ponosan u žalovanju za onima koji su nam uvijek živi u srcima. I pokazati da smo veći od zaborava, veći od nemara takozvanih svjetskih faktora, da smo na posljeticu veći od naših razlika i nesuglasica“, rekla je.

Potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved izrazio je sućut obiteljima koje će sutra, nakon toliko godina, ispratiti svoje bližnje na vječni počinak u Potočarima. „Srebrenica je trajni simbol stradanja i vječna otvorena rana, ali i povijesna lekcija. Opomena što se dogodi kada izostane čovječnost, a zakažu međunarodni mehanizmi. I zato je važno čuvati sjećanje, ali i prenositi istinu na mlade. Ne samo da se zločin ne zaboravi, nego da se nikada ne ponovi. Jer bez istine nema pravde, a bez pravde nema trajnoga mira. Ova današnja komemoracija u Zagrebu pokazuje kako Hrvatska, koja je i sama uslijed agresije proživjela strahote rata i goleme ljudske gubitke, suosjeća i razumije koliko su mir, sloboda i dostojanstvo čovjeka dragocjeni“, rekao je.

„Poštovanje prema žrtvama počinje poštovanjem istine. Ona postoji zahvaljujući ljudima koji već godinama ulažu svoje vrijeme, trud i emocije kako bi uspomena na žrtve ostala živa. Ovih dana ponovno svjedočimo o tome, kroz 15. ultra maraton Vukovar – Srebrenica, čiji sudionici povezuju dva grada koja simboliziraju stradanje, ali i dostojanstvo, otpor i vjeru da se istina mora prenositi novim generacijama. Njihov put nije samo sportski izazov, to je poruka da sjećanje traži predanost, ustrajnost i odgovornost. Jednako tako, ove godine organizira se i 20. konvoj za Srebrenicu, dvadeset godina kontinuiranog odlaska u Potočare govori da kultura sjećanja nije jednokratni događaj, nego trajna obaveza“, rekao je saborski zastupnik Armin Hodžić.

Svoje svjedočanstvo odrastanja u sjeni rata podijelio je Amir Šečić, koji je kao beba ostavljen Domu za nezbrinutu djecu u Tuzli gdje je ostao do punoljetnosti. „Nisam bio ratu, ali rat mi je uzeto sve, uzeo mi je 24 člana porodice“, rekao je, dodavši kako sjećanje ostaje njegova snaga i pobjeda, osobito danas kada je otac dvoje djece.

<https://bnzh.hr/2026/07/10/obilježavanja-31-godisnjice-od-genocida-u-srebrenici/>

Istarske gondže u Labinu zapjevale jezikom zajedništva

Zajednički nastup zbora Nacionalne zajednice Bošnjaka Istre „Istarske gondže“ i Mješovitog pjevačkog zbora Zajednice Talijana "Giuseppina Martinuzzi" bio je jedan od naj-snažnijih trenutaka ovogodišnjeg Glazbenog solsticija održanog u nedjelju, 21. lipnja 2026. na nekoliko lokacija u staroj jezgri Labina.

Labinske ulice, trгови i pjacete na jedan su dan postali otvorene pozornice na kojima je gotovo 200 sudionika obilježilo Svjetski dan glazbe. Među brojnim izvođačima posebno mjesto pripalo je zajedničkom nastupu zborova "Istarske gondže" i "Giuseppina Martinuzzi". Poslije je zajedničke izvedbe, "Istarske gondže" predstavile su se izvedbama sevdalinki, dok je zbor Zajednice Talijana Labin izveo nekoliko talijanskih pjesama.

Za članice i članove "Istarskih gondži" bio je to još jedan izlazak pred publiku kojim su predstavili rad bošnjačke zajednice u Istri. Zbor svojim djelovanjem čuva glazbenu baštinu Bosne i Hercegovine, ali istodobno sudjeluje u kulturnom životu sredine u kojoj djeluje. Suradnja

sa zborom labinske Zajednice Talijana zato je imala i šire značenje: bila je primjer kako manjinske zajednice mogu zajedno stvarati, međusobno se upoznavati i graditi trajne veze.

Glazbeni solsticij u Labinu prvi je put održan 2022. godine u Amfiteatru Dolac u Parku skulptura Dubrova. Pokrenut je na poticaj članice zbora i udruge NEO podrijetlom iz Francuske, zemlje u kojoj je nastala suvremena tradicija obilježavanja Svjetskog dana glazbe.

Od skromnog početka sa svega osam sudionika manifestacija je izrasla u veliki gradski program. Ovogodišnje izdanje vratilo je glazbu u staru gradsku jezgru Labina, gdje su se tijekom dana i večeri izmjenjivali zborovi, instrumentalisti, plesne skupine, kantautori, DJ-evi te profesionalni i amaterski glazbenici.

Takva raznolikost pokazala je da Glazbeni solsticij nije samo niz koncerata, nego susret generacija, glazbenih stilova i kulturnih tradicija. U istom su prostoru nastupili djeca, mladi glazbenici,iskusni izvođači i pripadnici nacionalnih zajednica, potvrđujući da javni prostor može postati mjesto stvarnog zajedništva.

Zajedničko pjevanje sa zborom Zajednice Talijana pokazalo je kako njegovanje vlastite tradicije ne znači zatvaranje unutar zajednice. Naprotiv, svijest o vlastitom identitetu može biti temelj za otvoren susret s drugim kulturama. Upravo su takvi projekti važni jer manjinske zajednice predstavljaju kao aktivne sudionike društvenog i kulturnog života, a ne samo kao čuare uspomena.

Glazbeni solsticij u međuvremenu je uvršten na kartu hrvatskih događanja kojima se obilježava Svjetski dan glazbe, pod pokroviteljstvom Hrvatske glazbene unije. Manifestaciju su podržali Grad Labin i Turistička zajednica Labin–Rabac, dok su u njezinoj realizaciji sudjelovali brojni pojedinci, udruge i tehničke ekipe.

(<https://bnzh.hr/2026/06/21/glazbeni-solsticij-istarske-gondze-u-labinu-zapjevale-jezikom-zajednistva/>)

Piše: Martina Rojnić, Foto: Mirela Čaušević i Stipe Majić

Održan 21. festival bošnjačke kulture u srcu Istre

Nacionalna zajednica Bošnjaka Istre uspješno je organizirala 21. festival bošnjačke kulture u Istri, jednu od svojih najvažnijih manifestacija posvećenih očuvanju i predstavljanju bošnjačke kulturne baštine. Dvodnevni program održan je 25. lipnja u Medulinu i 26. lipnja u Puli, a posebno mjesto, kao domaćinu, pripalo je ženskom pjevačkom zboru NZBI-ja „Istarske gondže“.

Festival je započeo u Medulinu, gdje je program kod Malina na vitar bio dio službenog obilježavanja Dana Općine Medulin. Središnja festivalska večer održana je dan poslije na pulskoj Portarati, ispred Zlatnih vrata, jedne od prepoznatljivih gradskih pozornica na otvorenom.

Program u Puli vodila je Gordana Šimić, a okupljenima su se obratili predsjednik Nacionalne zajednice Bošnjaka Istre Senad Pršić, saborski zastupnik albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine Armin Hodžić, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske Tibor Varga, pročelnica županijskog Upravnog odjela za talijansku nacionalnu

autohtonu zajednicu, nacionalne manjine i mlade Tea Batel te pročelnica Upravnog odjela za kulturu i civilno društvo Grada Pule Paola Orlić.

Njihove poruke bile su usmjerene na važnost očuvanja manjinskih identiteta, međusobnog uvažavanja i potpore udrugama koje svojim radom povezuju ljude i prenose kulturno nasljeđe novim generacijama.

Središnje mjesto među domaćim izvođačima pripalo je ženskom pjevačkom zboru „Istarske gondže“, ponosu Nacionalne zajednice Bošnjaka Istre. Zbor su osnovali predsjednik NZBI-ja Senad Pršić i tajnica Mirela Čaušević, a danas djeluje pod stručnim vodstvom profesorice Đenane Đulepe Levak.

Na pulskoj pozornici nastupile su uz instrumentalnu pratnju Ivana Nikole Jurića na harmonici i Nataše Babić na darbuki. Njihove izvedbe publici su prenijele emociju i posebnu ljepotu tradicionalne bosanskohercegovačke pjesme, potvrdivši da se sevdalinka može sačuvati samo ako se izvodi, prenosi i dijeli s drugima.

U programu je sudjelovao i KUD "Sevdah" iz Rijeke, predvođen predsjednicom Jasnom Peršić. Riječki čuvari sevdalinke predstavili su se izvedbama poznatih pjesama i dodatno obogatili glazbeni dio večeri.

Posebni gosti stigli su iz Sarajeva. KUD "Lola", koji ove godine obilježava 80 godina neprekidnog djelovanja, u Istru je doputovao s folklornim ansamblom, vokalnim solistima i narodnim orkestrom.

Pod vodstvom direktora Vedada Štalje te umjetničkih rukovoditelja Seada Salkića i Indire Prajzler te šefa orkestra Almira Hasibovića članovi "Lole" izveli su pet koreografija koje su publici predstavile raznolikost bosanskohercegovačke plesne tradicije. Solističke vokalne dionice izveli su Uma Nina Handan i Amir Mahmutović uz pratnju narodnog orkestra.

Na završetku programa uručene su zahvalnice Vedadu Štalji, Jasni Peršić, Umi Nini Handan te voditeljici Istarskih gondži, profesorici Đenani Đulepe Levak.

Festival je održan uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, Istarske županije, Grada Pule, Turističke zajednice Grada Pule te općina Medulin i Marčana.

(<https://bnzh.hr/2026/06/26/raskos-bosanskohercegovačke-tradicije-odrzan-21-festival-bosnjacke-kulture-u-srcu-istre/>)

Piše: **Martina Rojnić**, Foto: **Mirela Čaušević**

Više od 150 glasova otvorilo Pulski filmski festival, među njima i Istarske gondže

Članice *Istarskih gondži*, zbora Nacionalne zajednice Bošnjaka Istre pod vodstvom profesorice **Đenane Đulepe Levak**, sudjelovale su u svečanom otvorenju 73. Pulskog filmskog festivala, održanom 9. srpnja 2026. godine u pulskoj Areni.

Istarske gondže bile su dio velikog zajedničkog nastupa više od 150 pjevača iz pulskih zborova, koji su uz istarskog kantautora **Livija Morosina** izveli njegovu poznatu pjesmu „More dimboko, nebo visoko“. Nastup pred brojnom publikom bio je jedan od vrhunaca večeri i dao je otvorenju snažan glazbeni i lokalni pečat.

Uz Istarske gondže nastupili su: Mješoviti pjevački zbor **Cantus PoPuli**, Mješovita vokalna skupina **Nešpula**, **Carillon**, **Theremines**, **Encijan**, **Viva choir** i zbor Matice umirovljenika Pula. Zamisao o uključivanju pulskih zborova u program potekla je od **Sandre Petrović Dishpalli**, dok je važnu ulogu u pripremi zajedničkog nastupa imao producent **Edi Cukerić**.

Livija Morosina pratili su klavijaturistica **Anica Franjul** te pulski glazbenici **Vasja Šumonja**, **Toni Drandić**, **Massimo Lazarić** i **Gabriel Radović**. Izvedba je osmišljena kao glazbeni flash mob, tijekom kojeg se okupljenim glazbenicima pridružilo više od 150 pjevača, među kojima i članice Istarskih gondži.

Ceremonija je započela recitacijom stihova pulskog pjesnika **Daniela Načinovića**, koju je izvela glumica **Nika Ivančić** uz pratnju učenika pulske Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova, **Ročca Vlačića** na istarskom mihi. U nastavku je 14-godišnja pjevačica **Zoe Šestan**, uz klavirsku pratnju Bruna Krajcara, izvela hrvatsku himnu „Lijepa naša domovino“ i svečanu pjesmu „Kra-sna zemljo, Istro mila“.

Publiku su kroz program vodili televizijska voditeljica **Martina Validžić** i filmski kritičar **Boško Picula**. Na pozornici su im se pridružili ravnateljica Javne ustanove Pula Film Festival **Vlatka Kolarović**, umjetnički ravnatelj **Daniel Pek** i selektor **Mario Kozina**. Poseban dio večeri bio je posvećen nedavno preminulom hrvatskom redatelju **Zrinku Ogresti**, kojemu je publika u Areni odala počast dugim pljeskom. Nakon svečanog otvorenja prikazan je nagrađivani filmski hit „Svadba“ redatelja **Igora Šeregija**, čija je ekipa, predvođena glumcima **Draganom Bjelogrićem** i **Reneom Bitorajcem**, prethodno prošla crvenim tepihom.

(<https://bnzh.hr/2026/07/09/ujedinjeni-pjesmom-vise-od-150-glasova-otvorilo-pulski-filmski-festival-medu-njima-i-istarske-gondze/>)

Nagrade Grada Crikvenice Denisu Beganoviću i Darisu Dizdareviću

Na svečanoj sjednici Grada Crikvenice, 14. kolovoza 2026. dodijeljene su nagrade i priznanja povodom Dana grada. U kategoriji znanosti, kulture, odgoja i obrazovanja, nagrađen je Denis Beganović, predstavnik bošnjačke nacionalne manjine Grada Crikvenice, dok je nagradu u kategoriji Mlade nade dobio Daris Dizdarević, učenik šestog razreda crikveničke Osnovne škole Vladimira Nazora, za osvojeno drugo mjesto na državnoj razini iz islamskog vjeronauka.

Širom je javnosti Denis Beganović poznat i kao pokretač brojnih kulturnih i društvenih inicijativa koji svojim višegodišnjim radom promiče kulturu i baštinu svog naroda i uspješno gradi čvrste mostove suradnje i suživota na crikveničkom području. Kroz svoj angažman pokazao je kako se različitosti mogu pretvoriti u bogatstvo koje obogaćuje cjelokupnu zajednicu. Upravo je njegova energija bila ključna u organizaciji niza prepoznatljivih i dobro posjećenih manifestacija poput tradicionalne Večeri bošnjačke kulture u Crikvenici koja građanima i posjetiteljima približava bogatstvo tradicije, glazbe, gastronomije i običaja Bošnjaka te poetsko-glazbenog susreta Eglen od fajde, koji spaja poeziju i glazbu, potičući dublje promišljanje o kulturi, identitetu i umjetničkom izričaju.

„Ova nagrada nije samo priznanje za moj osobni trud, već potvrda da zajednica cijeni rad na zbližavanju ljudi, očuvanju kulture i izgradnji tolerancije. Nastavit ću raditi s istim žarom na ponos Grada Crikvenice i svih naših građana,“ istaknuo je Beganović.

SAMUDARIPEN, Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve genocida

Na romskom memorijalnom groblju u Uštici kod Jasenovca, 2. kolovoza 2026. obilježen je Samudaripen, međunarodni dan sjećanja na romske žrtve genocida, u spomen na noć s 2. na 3. kolovoza 1944. kada je u nacističkom koncentracijskom logoru Auschwitz ubijena posljednja skupina od 2.897 Roma te je otvoren Park mira i Park Naši prijatelji „Amare amala“ posvećen ljudima koji su u tim vremenima pomagali Romima.

Sudac i advokat, predsjednik Sabora Islamske zajednice, **Fadil Imamović**, jedan od uglednijih građana Zenice prošlog vijeka proglašen je prijateljem romske zajednice. Na ploči u Uštici upisano je da je Imamović bio „inicijator Zeničke rezolucije donesene 26. svibnja 1942. kojom je 27 uglednih Bošnjaka tražilo da se tisuće njihovih romskih sugrađana izuzmu od deportacije u Jasenovac i sigurne smrti. Rezoluciju je odnio vodstvu Islamske zajednice u Sarajevu, a krajnji rezultat bio je prekid progona“.

Među prisutnima su bili Velida Imamović-Sarajlić, kći Fadila Imamovića i muftija zenički hafiz Mevludin ef. Dizdarević koji je, po otkrivanju ploče, saborskom zastupniku Veljku Kajtaziju uručio repliku Zeničke rezolucije.

Podsjećamo, u zborniku radova s XIX. simpozija „Bošnjačko iskustvo antifašizma“, 2013. objavljen je i tekst profesora Saliha Jalimama naslovljen „Zenica – paradigma građanskog antifašizma“ usmjeren „na dva historijski vrijedna događaja: 27. januara 1942. godine u Zenici su se održale prve demonstracije građana protiv vlasti NDH, a samo nekoliko mjeseci kasnije, 26. maja 1942. godine dvadeset i sedam uglednih zeničkih intelektualaca sastavili su i javnosti ponudili rezoluciju o spašavanju Roma“.

(Bošnjačka pismohrana, svezak 12, broj 36-37, 2013. prof. dr. sc. Salih Jalimam, *Zenica – paradigma građanskog antifašizma*, https://bnzh.hr/wp-content/uploads/2026/08/Salih_Jalimam_Pismohrana.pdf)

Povijesno je utvrđeno da je oko 400.000 Roma stradalo u nacističkim logorima smrti, pa bosansko-hercegovački Romi čine u ovome pogledu u neku ruku iznimku. U historijskoj literaturi Rezolucija o zaštiti Roma smatra se dokumentom od neprocjenjive vrijednosti.

Prema službenim podacima Spomen-područja Jasenovac, između 1941. i 1945. u logoru u Uštici ubijeno je najmanje 16.173 Roma, a na tom je području zabilježena 21 masovna grobnica.

Prenosimo dio teksta Petre Cvetković i Ane Plenča s portala romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj od 2. 8. 2026. (link na cijeli tekst: <https://phralipen.hr/2026/08/02/ustica-ponovno-ujedinila-stotine-ljudi-u-sjecanju-na-samudaripen-svecano-otvoreni-park-mira-i-park-nasi-prijatelji-amare-amala/>)

Romska se zajednica i ove 2026. godine tradicionalno okupila na svečanoj komemoraciji 2. kolovoza kako bi odala počast romskim žrtvama u povodu Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve genocida u Drugome svjetskom ratu, poznatoga i kao **Samudaripen**, što u prijevodu s romskog znači *genocid*. Od 2012. godine zahvaljujući inicijativi saborskog zastupnika Veljka Kajtazija i Saveza Roma u Republici Hrvatskoj “KALI SARA”, komemoracija u Uštici postala je glavno mjesto na kojemu se okupljaju Romi iz cijelog svijeta kako bi, zajedno sa svima ostalima, odali počast stradalima i zajedništvom sačuvali sjećanje na najtragičnije razdoblje romske povijesti. Iako je praksa zajedničkoga komemoriranja počela 2012. godine, Hrvatski je sabor taj datum 2014., na inicijativu zastupnika Kajtazija, i službeno proglasio Međunarodnim danom sjećanja.

U sklopu spomen-kompleksa u Uštici 2020. otvoren je Romski memorijalni centar Uštica. Uz uređeno romsko groblje važno mjesto sjećanja čini i Zid boli, spomenik na kojemu su uklesana

imena dosad poznatih romskih žrtava, čime im se vraća identitet te se sprječava njihovo svođenje na broj iz statistike stradalih. Vanjski prostor kompleksa s vremenom je obogaćen i drugim spomen-obilježjima poput skulpture Hajriji Imeri Mihaljić, jedinoj Romkinji proglašenoj Pravednicom među narodima, te murala *Elegija romskog naroda* Marije Šoln, kojim se donosi vizualni prikaz kolektivne traume.

Na ovogodišnjoj su komemoraciji svečano otvorena dva parka: Park mira i Park Naši prijatelji – Amare amala. Park mira sadrži *drvored tišine* u kojem sadnja stabala simbolizira odavanje počasti romskim žrtvama. U Parku Naši prijatelji – Amare amala postavljena je spomen-ploča s imenima ljudi koji su u Drugome svjetskom ratu pružali pomoć i zaštitu Romima riskirajući pritom vlastiti život.

Prenosimo tekst Svena Mažurana s portala romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj od 4. 8. 2026. (<https://phralipen.hr/2026/08/04/nasi-prijatelji-price-o-ljudima-koji-su-spasili-rome-u-drugom-svjetskom-ratu/>)

U najtežim razdobljima povijesti postojali su pojedinci koji su unatoč opasnostima i pritiscima nesebično pomagali drugima, pritom ugrožavajući vlastiti život. Tako su i tijekom Drugog svjetskog rata, kada su Romi bili sustavno izloženi progonima, nasilju i stradanju, postojali ljudi koji su svojim hrabrim djelima i solidarnošću ušli u priče o ljudskosti i odgovornosti, dok je većina pod prisilom birala između šutnje i djelovanja.

Upravo s ciljem očuvanja sjećanja na te heroje, na inicijativu saborskog zastupnika Veljka Kajtazija, Savez Roma u Republici Hrvatskoj “KALI SARA” podigao je spomen-ploču “**Naši prijatelji**” u sklopu Romskoga memorijalnog centra Uštica posvećenu svima koji su pružili pomoć, zaštitu i podršku Romima čiji su životi bili ugroženi.

U tom su razdoblju Romi na području Europe bili izloženi sustavnom genocidu i progonu nacističkog režima i njegovih saveznika. Tisuće romskih obitelji bile su deportirane, ubijene ili prisiljene živjeti u strahu, dok su pojedinci koji su im pokušavali pomoći često riskirali vlastiti život. **Jedan od onih koji je svojim djelovanjem pokazao hrabrost u zaštiti Roma od ustaškog progona bio je Fadil Imamović iz Zenice.**

U proljeće 1942., kada je među zeničkim Romima zavladao strah od progona i deportacije u logor, Fadil Imamović odlučio je djelovati. Kao mladi sudac Kotarskog suda u Zenici i ugledni član islamske zajednice iskoristio je svoj ugled kako bi zaštitio sugrađane Rome. Nakon što se procuilo da su Romi iz okolnih mjesta odvedeni u Jasenovac pokrenuo je inicijativu koja je 26. svibnja 1942. urodila *Zeničkom rezolucijom*. Dokument je potpisalo 27 uglednih građana Zenice koji su od ustaških vlasti zatražili izuzimanje zeničkih Roma od progona i deportacije u jasenovački logor. **Fadil Imamović** bio je pravnik, sudac i kasnije odvjetnik, a u ratnim godinama imao

je velik društveni utjecaj u Zenici. Imamovićeva uloga u donošenju Rezolucije nije se svodila samo na potpisivanje dokumenta, već je bio jedan od njezinih glavnih pokretača i organizatora. Njegova uloga u ovom procesu istovremeno predstavlja pokušaj djelovanja s pozicije moći, institucionalne i šire društvene razine. Priča o Fadilu Imamoviću pokazuje kako su hrabri pojedinci koristeći svoj položaj i utjecaj, unatoč ratnoj opasnosti, uspjeli pokrenuti akcije koje su spasile život ugroženoj zajednici.

Pomoć Romima u Drugom svjetskom ratu nije se odvijala samo putem javnih inicijativa i službenih dokumenata. Mnogi su obični ljudi svoju hrabrost i dobrotu pokazivali tiho, pružajući utočište onima čiji su životi bili u opasnosti.

Jedan od takvih primjera bili su bračni par **Stjepan i Ana Mišerić** iz Plesa kod Velike Gorice koji su pomogli dvojici Roma koji su pobjegli iz logora Jasenovac. Stjepan i Janko Nikolić, vratili su se u Pleso, u kojem su živjeli prije rata sa svojim obiteljima. Poznavajući Stjepana i Anu Mišerić, zamolili su ih za pomoć i privremeno sklonište. Prema svjedočenju njihova sina Ivana, Mišerići su ih skrivali na sjeniku štale. Ondje su dvojica Roma provela tri dana, a Mišerići su ih hranili i skrivali sve dok Nikolići nisu prebačeni u Zagreb, u kojem su dočekali kraj rata. U to vrijeme u Plesu su bili stacionirani pripadnici njemačke i ustaške vojske zbog čega je pružanje pomoći odbjelim logorašima Romima bilo iznimno opasno. Pruživši utočište Stjepanu i Janku Nikoliću u vrijeme kada je i najmanji čin plemenitosti i osobne hrabrosti mogao završiti smrću za pomagače, Stjepan i Ana Mišerić pokazali su da ljudskost postoji i u najtežim okolnostima. Upravo zbog takvih djela njihovo ime i danas ostaje u trajnom sjećanju.

Djela Fadila Imamovića te Stjepana i Ane Mišerić ostaju podsjetnik na važnost hrabrosti, otpora, solidarnosti i odgovornosti prema drugome, osobito u vremenima kada takve odluke pojedinca mogu stajati i života.

<https://bnzh.hr/2026/08/04/u-ustici-obiljezen-samudaripen-medunarodni-dan-sjecanja-na-romske-zrtve-genocida-i-otvoren-amare-amala-park-mira-i-park-nasi-prijatelji/>

II MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ

Bosna i Hercegovina: Nacionalne manjine i dijaspora*U znak sjećanja na Dževada Jogunčića (2016–2026)*

Centar za multidisciplinarna istraživanja Tuzla, Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli i Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske, u saradnji s partnerskim institucijama i organizacijama zajednički organiziraju II Međunarodni znanstveni simpozij: **Bosna i Hercegovina: Nacionalne manjine i dijaspora**. Simpozij će se održati u spomen na Dževada Jogunčića (2016–2026) u povodu desetogodišnjice smrti ovog istaknutog kulturnog djelatnika, mecene, intelektualca i humanista. Simpozij će se održati u dva dijela: **u Tuzli 8-9. septembra/rujna 2026. i u Zagrebu 3/4. decembra/prosinca 2026. godine.**

Financijsku potporu simpoziju dali su Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke i Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona, te Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Koordinator Organizacijskog odbora su prof. dr. sc. Edin Mutapčić ispred Centra za multidisciplinarna istraživanja Tuzla i Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli, a ispred Bošnjačke nacionalne zajednice Hrvatske prof. dr. sc. Sead Berberović.

Simpozij je posvećen istraživanju uloge **nacionalnih manjina i dijaspora** u očuvanju kulture, identiteta i društvenog kapitala Bosne i Hercegovine, s posebnim osvrtom na doprinos Bošnjaka u Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori i regiji. Ujedno je **hommage Dževadu Jogunčiću**, čiji je rad bio usmjeren na afirmaciju bošnjačkog identiteta, međunarodnog dijaloga i znanstvene suradnje.

Simpozij je osmišljen kao multidisciplinarna platforma koja okuplja stručnjake iz oblasti historije/povijesti, prava, političkih nauka/znanosti, sociologije, ekonomije, demografije i humanistike, s ciljem rasvjetljavanja izazova i perspektiva nacionalnih manjina i bosanskohercegovačke dijaspora.

Ciljevi simpozija su i poticanje otvorenog dijaloga i razmjene znanja, a rad je predviđen u panelima: 1. Nacionalne manjine iz BiH u zemljama regije; 2. Diaspora kao faktor razvoja BiH; 3. Kultura i obrazovanje kao čuvari identiteta; 4. Dževad Jogunčić i njegovo naslijeđe.

Prijavljeni su sljedeći radovi s priloženim sažecima, po abecednom redu imena autora:

- Adib Đozić, Filozofski fakultet, Tuzla: **Gdje su Bošnjaci danas?**
- Adis Keranović, BNZH, Zagreb: **Bošnjaci u Republici Hrvatskoj između nacionalne manjine i dijaspora: institucionalni položaj i suvremeni izazovi**
- Adnan Jahić, Filozofski fakultet, Tuzla: **Dževad Jogunčić: sjećanje na velikog prijatelja**
- Ajka Tiro Srebreniković, BNZH, Zagreb: **Kultura i obrazovanje**
- Aldina Šaljić, Filozofski fakultet, Sarajevo: **Eufemistični frazemi kao izraz jezičkog tabua na primjeru frazema iz semantičkog polja smrti u govoru Sjenice**
- Amir Karić, Rektor Univerziteta, Tuzla: **Islamska civilizacija i oblikovanje evropskog identiteta**
- Dinko Delić, Tuzla: **Kompetencija kao cilj u proizvodnji kulture i identiteta**

Foto: Ognjen Karabegović

- Dino Mujadžević, Hrvatski institut za povijest, Zagreb: **Period osmanske vlasti i suvremena bošnjačka manjina u Republici Hrvatskoj**
- Dževad Drino, Pravni fakultet, Zenica: **Istraživanje romskog običajnog prava u savremenim društvima**
- Edin Mutapčić, Pravni fakultet, Tuzla: **Historijsko oblikovanje bošnjačkog nacionalnog korpusa**
- Elvira Islamović, Pedagoški fakultet, Bihać: **O konformističkoj integraciji univerziteta u kontekstu krize obrazovanja u Bosni i Hercegovini**
- Enes Durmišević, Pravni fakultet, Sarajevo: **Balkanski muslimani i istočno pitanje**
- Ervin Jahić, Zagreb: **Duh Dževadov, eno, lebdi nad zagrebačkom džamijom!**
- Filip Škiljan, Institut za istraživanje migracija, Zagreb; Želimir Prša, Vrginmost: **Lapačko-bihačke paralele: povijesna povezanost i svakodnevni život na prostoru gornje Une**
- Fuad Bačićanin, Bošnjačko nacionalno vijeće u Republici Srbiji: **Bošnjaci Sandžaka i Bošnjačko nacionalno vijeće u Republici Srbiji**
- Idriz Bešić, Gunja: **Migracije Muslimana – Bošnjaka u Slavoniju s posebnim osvrtom na Gunju i prostor „Cvelferije“**
- Ivan Balta, Osijek: **Migracije i dijaspora s Balkana u Americi, posebno iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske, krajem 19. i početkom 20. vijeka**
- Izet Hadžić, Ahmed Hadžić, Filozofski fakultet, Tuzla: **Dijaspore Bosne i Hercegovine**
- Izet Šabotić, Filozofski fakultet, Tuzla: **Ustavno-pravni status Bošnjaka Sandžaka i odnos i veze istih s matičnom državom Bosnom i Hercegovinom**
- Lejla Mašić, Mirza Fazlić, Pravni fakultet, Tuzla: **Sjećanja potomaka iz Šahovića i Pavina Polja u brčanskom kraju**
- Midhat Spahić, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona, Tuzla: **Migracije na području Bosne i Hercegovine (XIV – XX vijek)**
- Narcisa Puljek – Bubrić, Bošnjački institut, Sarajevo: **Djelovanje i stvaralaštvo Adila Zulfikarpašića u emigraciji/dijaspori**
- Ramiza Smajić, Institut za historiju, Sarajevo: **Između samodefiniranja i nametnute pripadnosti: varijabilnost identiteta manjina od osmanskog perioda do savremenosti**
- Remzija Hadžiefendić-Parić, Zagreb, *Od Bošnjačke radosnice i Jedinca do Kurikula bosanskog jezika i književnosti*
- Sead Berberović, BNZH, Zagreb: **Dževad Jogunčić – neumorni entuzijast Bošnjaštva**
- Selim Bešlagić, Tuzla: **Dževad Jogunčić (1950. – 2016.) – Ambasador Tuzle u Republici Hrvatskoj i svijetu**
- Senadin Lavić, Fakultet političkih nauka, Sarajevo: **Bosanska globalna zajednica**
- Šaćir Filandra, Fakultet političkih nauka, Sarajevo: **Etnokulturne manjine i teorije manjinskih prava**
- Suljo Mustafić, Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori: **Bošnjaci u savremenom društvenom kontekstu Crne Gore**
- Vera Klopčić, Ljubljana: **Međunarodni dokumenti za zaštitu kulturnih i jezičkih prava manjina**
- Zećir Ramčilović, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“, Skoplje: **Bošnjaci u Makedoniji: historijski kontinuitet i afirmacija identiteta**

Svi radovi sa simpozija bit će objavljeni u zborniku radova Pravnog fakulteta u Tuzli.

Slovo o Josipu

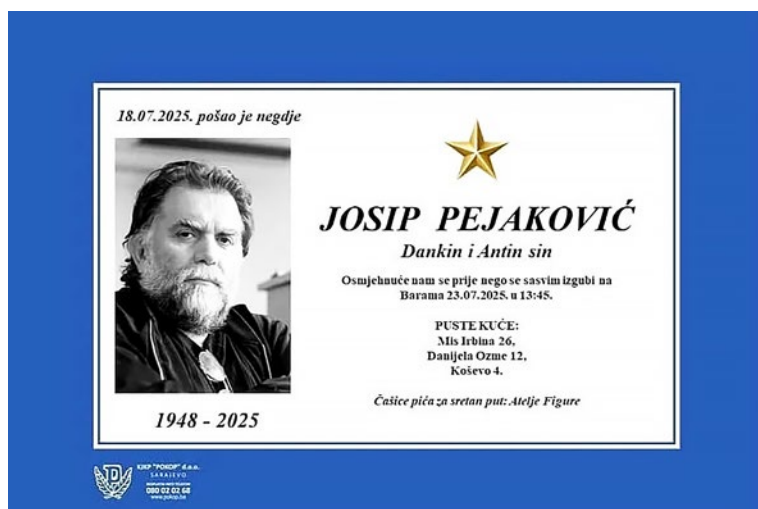

Josip Pejaković, bosanskohercegovački glumac i dramski pisac, rođen 5. marta 1948. u Travniku, gdje je završio osnovno i srednje obrazovanje. Jedno vrijeme bio je pjevač travničke rok grupe Veziri, a poslije ga je zamijenio Seid Memić Vajta, a on se posvetio glumi. Imao je nekoliko uloga u travničkom amaterskom kazalištu, poslije čega odlazi u Sarajevo, gdje studira i diplomira glumu 1971. godine. Završio je Dramski studio u klasi Kaće Dorić i Josipa Lešića, a diplomirao ulogom Tuzenbaha u predstavi Tri sestre Čehova i ulogom Filtosa u Koncertu u jajetu Arabala u režiji Kaće Dorić.

U sarajevskom Narodnom pozorištu bio je član ansambla od 1970. do 2013. gdje je ostvario više od 50 premijernih uloga.

Značajne uloge u predstavama: *Kome zvono zvoni*, *Kuća oplakana*, *Višnjik*, *Braća Karamazovi*, *Tri sestre*, *Woyczek*, *Sprovod u Terezienburgu*, *Veliki vezir*, *Hasanaginica*, *Princip Gavrilo*, *Omer-paša Latas*, *Julije Cezar*, *Fistikovi šejtanluci*, *Kralj Lear*, *Legenda o Ali-paši*, *Dugo putovanje u noć*, *Hamlet u selu Mrduša* *Donja ili Hamlet zna što narod ne zna*, *Divlje meso...*

Dobio je niz nagrada i priznanja: **Zlatna kolajna** na Zemunskom festivalu 1974. za monodramu *Oj živote*; **Sterijina nagrada** za ulogu Omer-paše Latasa u istoimenoj drami Duška Anđića 1977.; **Šestoprilska nagrada Grada Sarajeva** 1974.; **Nagrada ZAVNOBIH-a** za životno djelo 1991.; **Nagrada Udruženja dramskih umjetnika BiH**; **Godišnja nagrada Tmačin** prsten uručena za glumački zanos, strast i partnersku igru u predstavi *Dugo putovanje* u noć 2008.; **Mucijev srebrenjak** za ulogu Hajrage u predstavi *Hamlet* u selu Mrduša Donja 2012.; **Zlatni lovorov vijenac** za doprinos umjetnosti teatra festivala MESS, kao i niza stručnih priznanja za uloge na festivalima u Jajcu i Brčkom.

Autor je dvanaest uspješnih monodrama od kojih su najpoznatije: ***Oj živote*** (snimljena na LP vinil u golemoj nakladi), ***On meni nema Bosne*** i ***O, izbjeglice***.

Filmografija: *Savršeni krug* (1997), *Zamka za ptice*, (1991), *Gluvi barut*, (1990), *Kuduz* (1989), *Vuk Karadžić* (1988), *Bratimstvo* (1988), *Hasanaginica* (1983/II), *Ukazanje Gospe u selu Grabovica* (1982), *Ljudski faktor* (1981), *Osma ofanziva* (1979), *TV serija Porobdžije* (1976), *TV serija Odbornici* (1975), *TV serija Papirna* (1973), *Uvrijeđeni čovjek* (1972).

U TV serijama igrao je manje, zapažene uloge, u serijama i filmovima poput: *Osma ofanziva*, *Gluvi Barut* (Bahrudin Čengić, 1990), *Savršeni krug* (Ademir Kenović, 1997.) i drugima.

Za TV Sarajevo napisao je filmske scenarije za TV filmove: „*Ljudski faktor*” i „*Kuća pored puta*” (nagrađen na konkursu TV Sarajevo 1979.), a dokumentarnu seriju „*U ime naroda*”, od 335 epizoda, napisao je snimio za BHRT (Radiotelevizija Bosne i Hercegovine).

U svibnju 2022. godine objavio je i najnoviju knjigu pod nazivom ***Sevdalinka***, a zajedno s Rambom Amadeusom podnio je kandidaturu u UNESCO s prijedlogom da sevdalinka postane nematerijalna svjetska kulturna baština.

Posljednje je predstave, monodrame „*Tugoslavija*” i „*Država*”, igrao na sceni Narodnog pozorišta u Sarajevu, 19. i 20. svibnja 2025. a pozorište je najavilo i njegovu autorsku predstavu „*Omer-paša Latas*”, čija je premijera trebala biti 15. rujna što se nažalost nije dogodilo.

Prvak Drame, bivši umjetnički direktor i doajen bh. glumišta, Josip Pejaković preminuo je u Sarajevu 18. jula 2025. godine.

U znak poštovanja prema njegovom radu, hommage Josipu Pejakoviću održan je 15. septembra u Narodnom pozorištu Sarajevo na dan planirane premijere predstave *Omer-paša Latas*, još jedne u nizu priča koje je Josip čuvao i oživljavao.

Kome pjevaš ovu pjesmu kad je niko živ ne sluša?
Sebi pjevam, prijatelju, od mene to traži duša.
Slušaju me samo oni koji znaju
šta je pjesma naša stara, sevdalinka.

Nije ona za oranje, njeno srce nije traktor, nije ralo za kopanje.
Ona mora biti tiha, sa merakom i iz duše,
jer je pjesma o sevdahu i svih onih u suzama što se guše.

Oči gledaj prijatelju, oči moje uplakane,
one će ti same reći šta je sevdah, moj jarane.

To je ona pjesma stara, puna derta, puna čežnje,
svima daje svoju ljubav, da im oči sjaje kao sjajne zvijezde.
Ona isto kao i ja butum Bosnu i Hercegovinu ljubi,
i sve njene dobre ljude, sevdahom sokoli.

Ona im je melem duši, kad ih neka tuga mori,
kad su sretni i nesretni, sve prestane
kada sevdalinka Bosnom našom zažubori.

JOSIP PEJAKOVIĆ // Vječni sevdah, Sarajevo 2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=ZSR6QgjwMWM>

BOŠNJAČKI GLAS

Rođen sam kao čovjek bosanski, čuvao sam krave buše, pramenke ovce, bosanske, jahao bosanskog brdskog konja. Pred kućom mi šljive zerdelije, jabuke i kruške jeribasme rađale, bosanske.

Nebom mi letjeli tiple-ri golubovi i suri sokoli sivi, bosanski. Šumom gazile srne i jeleni, lisice lukave i ljuti vukovi, mededi i brzi zecovi, bosanski.

Pa kako to more biti da toga sada nema? Kako to more bit?

Svi oni koji to sada gaze, moraju znati, Bosna će im svima dohakati.

Jer kako bolan nema Bosne, a Neretva huči. Kako bolan nema Bosne, a Neretva teče. Kako bolan nema Bosne, a Sana ide, ti misliš da ona ne ide, ali ide Sana, ide Sava, ide Drina, ide Ukrina, ide Vrbas, ide Lašva, ide Bosna, ide Železnica, ide Jala. Svi oni i one idu, a ti đ češ? Nemaš kud.

Ide bolan Ugar, u njega utiče i Lonja, tu riba ima, tu si ti trebo ribe fatat, a ne moju kuću rušit. Ti si trebo otić na onu Unu i zasjest sa komšijama i zapjevat, ah meraka u večeri rane, a ne se fatat granata i djecu po gradovima ubijati, sram te bilo! Da imaš imalo duše ko što je nemaš, ti bi znao dok god te rijeke teku, Bosne ima, a vala i Hercegovine.

A tebe nema ni u onoj šubi na mom plafonu gdje se đahkad hajvani zavlače, jer u moju šubu na mom plafonu i kad se hajvani zavlače, postaju domaće životinje, a ti i ni to ne moreš, znaš, joj. Kad te nako, jal za mali, jal za veliki nožni prst, svezem kanapom pa te pustim niz Vrbas, joj kako ću te popiti, pivo moja i zapjevat, ko što mi nikad niko zapjevo nije: haj otkako je Banjaluka postala...

Joj kad onako bosonog krenem u Šeher, a sve me probada po tabanima, pa se popnem na Šehitluke, pogledam i kažem: ama nije bolan samo tvoja i moja je, nije bolan samo vaša i naša je. I biće je akobogda.

(8. 9. 2023. na Vlašiću; <https://www.youtube.com/watch?v=BN3ULoBe8MU>)
